

STEPHEN GAETZ

DIT IS HOUSING FIRST JONGEREN: EUROPA

PROGRAMMA-
MODELGIDS

canadian
observatory on
homelessness

A WAY HOME
VERS UN CHEZ-SOI

CANADA

Housing
Europe
Hub **First**

DIT IS HOUSING FIRST JONGEREN: EUROPA

ISBN ISBN 978-155014612

© Canadian Observatory on Homelessness Press

Dit onderzoekssay kent een Creative Commons-licentie en mag worden gedeeld, gekopieerd, gedistribueerd en verzonden voor niet-commerciële doeleinden, mits de oorspronkelijke bron wordt vermeld.

Bronvermelding voor dit document:

Gaetz, Stephen. (2019). DIT is Housing First Jongeren: Europa. Een programmamodelgids. Toronto: Canadian Observatory on Homelessness Press.

Fotografie:

Shane Fester

Deze vertaling is mogelijk gemaakt door Kansfonds en Housing First Nederland

Canada

Dit project is deels gefinancierd door het Youth Employment Strategy-programma van de Canadese overheid.

De meningen en interpretaties in deze publicatie zijn die van de auteur en niet noodzakelijkerwijs die van de regering van Canada. Deze publicatie is een vertaling uit het Engels. Waar geen letterlijke vertaling mogelijk was, is vanuit Housing First Nederland de best mogelijke keuze gemaakt. De vertaling is mede mogelijk gemaakt door Kansfonds.

Housing and hope for homeless youth

Dit rapport is mogelijk gemaakt met financiële steun van de Home Depot Canada Foundation. De HDCF is niet alleen een investeerder, maar heeft zich ook ontwikkeld tot een nationale leider op het gebied van jongerendakloosheid in Canada.

De HDCF investeert niet alleen in lokale gemeenschappen en organisaties in het hele land, maar is ook een krachtige leider geworden die zich inzet om de aanpak van jeugddakloosheid te heroverwegen en om preventiegerichte oplossingen te stimuleren.

Voorwoord van het herziene raamwerk

In de afgelopen jaren hebben beleidsmakers en dienstverleners hun zorgen geuit over de vraag of en hoe Housing First kan worden toegepast op jongeren die met dakloosheid te maken krijgen. In reactie hierop werd in 2014 **A Safe and Decent Place to Live** ontwikkeld om een werkbaar raamwerk te bieden voor Housing First Jongeren. Hiermee werd het Pathways-model aangepast om beter aan te sluiten bij de behoeften van adolescenten en jongvolwassenen midden in hun ontwikkeling. Het Housing First Jongeren-model werd ontwikkeld en getest door groepen dienstverleners in Hamilton (Street Youth Planning Collaborative) en de rest van Canada (National Learning Community on Youth Homelessness).

Er is in zeer korte tijd veel veranderd. Sinds dit eerste rapport is uitgebracht, zijn organisaties in Canada, in heel Europa en in de Verenigde Staten begonnen met het implementeren van Housing First Jongeren-programma's die gebruikmaken van dit raamwerk. Een keerzijde van de groeiende belangstelling voor Housing First Jongeren is dat velen de term 'Housing First Jongeren' gebruiken maar niet het raamwerk volgen: ofwel door enkel de algemene benadering van Housing First toe te passen zonder deze aan te passen aan de behoeften van jongeren, ofwel door een onrealistisch aantal caseloads en strikte tijdslimieten te hanteren.

Onze inzichten in nieuwe voorbeelden van Housing First Jongeren zijn voortdurend in ontwikkeling en daarbij hebben we de behoefte om te verduidelijken hoe het raamwerk werkelijk moet worden toegepast in de praktijk. Hieruit bleek dat het nodig was om voort te bouwen op het raamwerk en om een uitgebreidere programmamodelgids voor Housing First Jongeren te ontwikkelen. Het resultaat is **DIT is Housing First Jongeren**, een uitgebreid document dat een completere gids biedt voor het leveren en implementeren van het model. De herziene gids voor programmamodellen is het resultaat van een uitgebreid overlegproces onder leiding van **A Way Home Canada**, waarbij deskundigen op het gebied van beleid en praktijk in Canada, de VS en Europa betrokken waren.

We hebben ook deskundigen geraadpleegd zoals Dr. Sam Tsemberis en Wally Czech, alsook degenen die het Housing First Jongeren-raamwerk in de praktijk toepassen, om hun feedback te krijgen. De belangrijke inzichten en expertise van deze personen en organisaties hebben bijgedragen aan de verbetering van een effectief en haalbaar model van Housing First Jongeren, dat is uiteengezet in de nieuwe programmamodelgids.

DIT IS HOUSING FIRST JONGEREN EUROPA

Deze herziene versie van de programmamodelgids voor Housing First Jongeren is het resultaat van vijf jaar samenwerking met onze Europese partners waaronder FEANTSA en FEANTSA Youth (waar we trainingen hebben ondersteund), Focus Ireland, Rock Trust (Schotland) en meer. In de afgelopen jaren hebben we nauw samengewerkt met de Housing First Hub in Europa om Housing First Jongeren te helpen vestigen als het meest uitgebreide begeleidingsmodel voor jonge mensen in Europa die uit dakloosheid komen. Momenteel zijn of worden er Housing First Jongeren-programma's in heel Europa geëvalueerd, wat een sterke evidence-based grondslag oplevert voor deze aanpak en bijdraagt aan de voortdurende verbetering van de interventie.

Deze nieuwe versie van DIT is Housing First Jongeren, gepubliceerd in het Frans en het Engels, betreft een aanpassing van het programmamodel om rekening te houden met belangrijke contextuele verschillen tussen Canada en Europa, en is bedoeld om de implementatie van het model in bredere zin te ondersteunen en begeleiden.

WAT IS ER VERANDERD?

De nieuwe programmamodelgids voor Housing First Jongeren bevat:

- Herziene en verder uitgewerkte basisprincipes
- Uitgebreidere bespreking van Housing First Jongeren als programma vs. filosofie
- Er wordt dieper ingegaan op modellen voor huisvesting en begeleiding
- Dienstverlening: een uitleg van hoe het programma in de praktijk moet werken
- Nieuwe casestudy's van het toegepaste Housing First Jongeren-programma in Europa

Stephen Gaetz,

Voorzitter en CEO

Canadian Observatory on Homelessness

EEN BERICHT VAN DE HOUSING FIRST EUROPE HUB

De Housing First Europe Hub vindt het geweldig om samen met onze Canadese partners te werken aan deze definitie van Housing First Jongeren. De afgelopen jaren hebben we zowel binnen het hele continent gewerkt als aan de andere kant van de Atlantische Oceaan, van Waterford in Ierland tot Kamloops in British Columbia (Canada) en van West Lothian in Schotland tot St John's in Newfoundland, om kennis, vragen, uitdagingen en successen te delen.

De algemene kennis van en het inzicht in het concept Housing First is de afgelopen tien jaar toegenomen in Europa. Dit is grotendeels dankzij het succes in Finland, dat Housing First toepast als onderdeel van een strategische aanpak om het aantal daklozen met succes terug te dringen. De implementatie van Housing First Jongeren komt in Europa echter nog maar net op gang. Focus Ierland heeft het voortouw genomen met pilots in Limerick en Waterford. Ons netwerk, de Housing First Europe Hub, heeft Rock Trust ondersteund om samen met Almond Housing Association te werken aan een Housing First Jongeren-pilot in Schotland, met succesvolle resultaten voor de jongeren die nu in hun nieuwe woning wonen. Frankrijk is begin 2020 gestart met een reeks pilotprojecten, waarbij het samenwerkt met collega's van de Housing First Europe Hub om personeel op te leiden en ons evaluatieraamwerk te delen. Housing First Jongeren groeit ook in landen als Nederland, Finland en Denemarken. Ons doel is om het begrip van Housing First Jongeren te blijven ondersteunen en het te promoten als een belangrijk onderdeel van een gecoördineerde aanpak om dakloosheid van jongeren te voorkomen.

We zijn dankbaar voor de morele en intellectuele steun die A Way Home Canada en de Canadian Observatory on Homelessness vanaf het begin hebben geboden. Graag zou ik persoonlijk Allison Calder en Lisa O'Brien willen bedanken voor hun inspanningen om Housing First Jongeren in Europa aan de grond te krijgen en voor het opbouwen van een netwerk rond Housing First Jongeren in Europa. Hun passie en gedrevenheid zijn een constante inspiratie geweest gedurende de afgelopen 6 jaar.

Samara Jones

Programmacoördinator

Housing First Europe Hub

www.housingfirsteurope.eu

DANKWOORD

Veel mensen hebben bijgedragen aan het conceptuele raamwerk van het Housing First Jongeren-model. Ik wil graag de volgende personen en organisaties bedanken voor hun bijdragen: Melanie Redman (A Way Home Canada), Wally Czech (Canadian Alliance to End Homelessness), Sam Tsemberis (Pathways International), Katie Davies, Kim Ledine, Heidi Walter en Kim Kakakaway (Boys and Girls Clubs of Calgary), Street Youth Planning Collaborative (SYPC) (Hamilton), Youth Advisory Committee van de SYPC (Hamilton), National Learning Community on Youth Homelessness (Canada), Kate Polson en Allison Calder (Rock Trust, Schotland), Mike Flynn (Focus Ireland), Samara Jones (European Housing First Hub), Robbie Stakelum (FEANTSA) en ontelbare anderen die tijd en inzichten hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van Housing First Jongeren.

INHOUDSOPGAVE

WAT IS HOUSING FIRST JONGEREN?	1
DE BASISPRINCIPES VAN HOUSING FIRST JONGEREN	5
HOUSING FIRST JONGEREN: EEN FILOSOFIE EN EEN PROGRAMMAMODEL	12
HUISVESTINGSMODELLEN	17
DE DIVERSE BEGELEIDINGSMOGELIJKHEDEN	19
DIENSTVERLENING	25
GEGEVENSBEHEER	34
HOUSING FIRST JONGEREN: CASESTUDY'S	39
CONCLUSIES	49
BRONNEN	53

WAT IS HOUSING FIRST JONGEREN?

Housing First Jongeren is een op basisrechten gebaseerde interventie voor jongeren (13-24 jaar) die dakloos zijn of dreigen te worden. Het raamwerk is ontworpen om tegemoet te komen aan de behoeften van adolescenten en jongvolwassenen in ontwikkeling. Geef hen onmiddellijk toegang tot huisvesting die veilig, betaalbaar en geschikt is, en de nodige en op hun leeftijd afgestemde begeleiding die is gericht op gezondheid, welzijn, levensvaardigheden, betrokkenheid bij onderwijs en werk, en sociale integratie. Het doel van Housing First Jongeren is niet alleen om stabiliteit in huisvesting te bieden, maar ook om jongeren te begeleiden op een manier die bij hen past en om een gezonde overgang naar volwassenheid mogelijk te maken. Housing First Jongeren kan worden beschouwd als zowel een interventie- of programmamodel, als een filosofie die een leidraad vormt voor de reactie van een samenleving op dakloosheid van jongeren.

"Housing First is een effectieve, evidence-based aanpak om een einde te maken aan dakloosheid onder jongeren. Dit model geeft ons meer inzicht in hoe we Housing First kunnen afstemmen op de unieke behoeften van jongeren, zodat we voor eens en voor altijd een punt kunnen zetten achter dakloosheid onder jongeren."

— Jasmine Hayes,
Adjunct-voorzitter van de
US Interagency Council on
Homelessness

WAARIN VERSCHILT HOUSING FIRST JONGEREN VAN DE ALGEMENE HOUSING FIRST-AANPAK?

Housing First Jongeren is een aanpassing van de beproefde Housing First-aanpak om dakloosheid aan te pakken. Housing First-programma's, waaronder het Pathways-model en het At Home/ Chez Soi-project, zijn zeer succesvol gebleken in het aanpakken van de behoeften van volwassenen die dakloos raken, door specifiek voorrang te geven aan chronisch daklozen met aanzienlijke problemen op het gebied van mentale gezondheid en verslavingen.

"Het onderliggende principe van Housing First is dat mensen succesvoller zijn met vooruitkomen in hun leven als ze eerst onderdak hebben. Dit geldt net zo goed voor dakloze mensen als voor mensen met GGZ- en verslavingsproblematiek. Huisvesting is hierin niet afhankelijk van bereidwilligheid, of van 'medewerking' (bijvoorbeeld abstinentie). Het is eerder een op basisrechten gebaseerde interventie die geworteld is in de overtuiging dat alle mensen huisvesting verdienen en dat geschikte huisvesting een voorwaarde is voor herstel." (Gaetz, 2013: 12)

De aanpassing van Housing First Jongeren is gebaseerd op het inzicht dat de oorzaken en omstandigheden van dakloosheid onder jongeren anders zijn dan onder volwassenen, en dat de oplossingen daarom op jongeren gericht moeten zijn. Housing First Jongeren gaat uit van de overtuiging dat alle jongeren recht hebben op huisvesting en dat degenen die dakloosheid hebben ervaren, het beter zullen doen en er beter van zullen herstellen als ze onderdak krijgen.

WAT HOUSING FIRST JONGEREN NIET IS

Het is belangrijk om te verduidelijken wat Housing First Jongeren is en waarin het verschilt van andere huisvesting-gestuurde benaderingen om jongeren te begeleiden. Het belangrijkste om te weten is dat elk programma dat beweert Housing First Jongeren te zijn, moet zijn afgestemd op en getrouw moet betonen aan de kernprincipes van het model (zoals toegelicht in het volgende onderdeel). Het bieden van huisvesting en begeleiding aan jongeren maakt een programma nog niet Housing First Jongeren.

Natuurlijk zijn er vele soorten programma's waarin huisvesting vooropstaat die ook mensen onder de 25 jaar kunnen helpen (of zelfs specifiek bedoeld zijn voor jongeren) en deze hebben hun eigen sterke punten. Aan de andere kant sluiten deze programma's niet aan op het Housing First Jongeren-model dat wij naar voren brengen.

Dit omvat programma's die tijdelijke huisvesting bieden, waaronder Transitional Housing (Doorstroom Woning), Supported Housing (Beschermd Wonen) en Supported Lodgings (Begeleid Wonen). Dergelijke programma's gaan vaak gepaard met voorwaarden, zijn slechts voor beperkte tijd, maken geen onderscheid tussen huisvesting en begeleiding, en jongeren raken hun huis kwijt wanneer ze het programma verlaten. Geen van deze voorwaarden is in overeenstemming met de kernprincipes van Housing First Jongeren.

Bovendien kunnen Housing First-programma's die ontworpen zijn voor volwassenen maar waar ook jongeren onder de 25 jaar instromen, niet worden beschouwd als Housing First Jongeren, omdat ze niet specifiek tegemoetkomen aan de behoeften van adolescenten en jongvolwassenen in ontwikkeling. Hoewel Housing First Jongeren een aanpassing is van het Pathways Housing First Jongeren-model, zijn er duidelijke verschillen tussen de twee als het gaat om kernprincipes, programmadoelstellingen en resultaten, de casemanagement methodiek en de gemiddelde omvang van de caseload.

WAAROM IS DEZE AANPAK VAN HOUSING FIRST JONGEREN DE JUISTE?

Er is overtuigend bewijs dat langdurige dakloosheid voor jongeren vaak negatief, ongezond, onveilig, traumatiserend en stressvol is. Een aanpak van dakloosheid onder jongeren waarbij niet wordt voorkomen dat ze dakloos worden of waarbij ze niet uit deze situatie worden geholpen met de nodige begeleiding om te voorkomen dat ze opnieuw dakloos worden, kan leiden tot langdurige en negatieve resultaten voor jongeren.

Enkele van de belangrijkste consequenties van een crisisaanpak zijn:

1. Mentale gezondheidsproblemen worden op straat versterkt
2. Op straat zijn jongeren vatbaar voor criminele invloeden
3. Naar school blijven gaan is een uitdaging als je dakloosheid ervaart
4. Voor veel jongeren is dakloosheid een langdurig gegeven

Mentale gezondheidsproblemen worden op straat versterkt

Veel jongeren raken dakloos door traumatische ervaringen met geweld en misbruik in hun jeugd. Eenmaal dakloos kan de blootstelling aan criminaliteit, geweld en uitbuiting de situatie verergeren, en leiden tot een verslechtering van de mentale gezondheid en het gebruik van verdovende middelen om ermee om te gaan. Met andere woorden, trauma kan zowel als oorzaak als gevolg van dakloosheid worden beschouwd (Coates & McKenzie-Mohr, 2010). Wat de mentale gezondheid betreft bleek uit de 'The impact of homelessness on health: a guide for local authorities' (LGA, 2017) dat 70% van de dakloze jongeren klachten op het gebied van mentale gezondheid heeft en dat 33% van de dakloze jongeren aan automutilatie doet. Dakloosheid stelt jongeren ook bloot aan traumatiserende ervaringen, waaronder de hierboven besproken criminaliteit en geweld.

Op straat zijn jongeren vatbaar voor criminele invloeden

Wanneer jongeren dakloos worden, zijn zij het doelwit van uitbuiting door werkgevers, verhuurders en anderen (Gaetz, 2002). Als kwetsbare en vaak zeer zichtbare groep worden jongeren die dakloosheid ervaren vaak geronseld voor gevaarlijke activiteiten en ze worden vaker slachtoffer van seksueel misbruik. Een recent onderzoek in tien steden door Covenant House International naar uitbuiting op straat stelde vast dat één op de vijf jongeren trafficking onderging, in de meeste gevallen voor seksuele doeleinden (Murphy, 2016).

Naar school blijven gaan is een uitdaging als je dakloosheid ervaart

In heel Europa is men het erover eens dat onderwijs belangrijk is. Alleen al het afronden van de middelbare school heeft een aanzienlijk effect, niet alleen op de arbeidsparticipatie, maar ook op de gezondheid, het welzijn, de contacten met justitie en het ontvangen van overheidsuitkeringen. Dankzij verbeteringen in het onderwijs en de veranderende arbeidsmarkt is er minder dan 9% voortijdige schooluitval onder Canadese jongeren in het algemeen, en velen gaan door naar de universiteit of hogeschool. Het percentage jongeren dat dakloosheid ervaart en dat de middelbare school niet afmaakt, bedraagt echter 53%. 51% volgt momenteel geen opleiding en heeft ook geen werk.

Voor veel jongeren is dakloosheid een langdurig gegeven

Veel jongeren die te maken krijgen met dakloosheid, zijn in staat om uit die situatie te komen en er niet meer in terug te keren. Anderen, met name degenen met nare ervaringen in hun jeugd en een geschiedenis van instabiele huisvesting, kunnen langdurig en herhaaldelijk verstrikt raken in dakloosheid, met negatieve en langdurige gevolgen. Uit het *Without a Home*-onderzoek bleek dat 22% van de steekproef (n=1139) met tussenpozen dakloos was (herhaalde dakloosheid in een periode van drie jaar) en dat 21% chronisch dakloos was (een jaar of langer onafgebroken dakloos).

Er is geen twijfel over mogelijk dat dakloosheid voor jongeren ingrijpende gevolgen heeft. We weten uit onderzoek dat langdurige jeugddakloosheid ook de huisvestingsstabiliteit en het welzijn ondermijnt, zelfs als jongeren uit de dakloosheid weten te komen. Velen zullen namelijk blijven worstelen met trauma's en andere mentale gezondheidsproblemen, verslavingen en extreme armoede (Mayock & Parker, 2017; Raleigh-DuRoff, 2004; Karabanow et al., 2016; Kidd et al., 2016; Mayock en Corr, 2013).

Langdurige dakloosheid is vaak negatief, ongezond, onveilig, traumatiserend en stressvol.

Zelfstandig wonen in een individuele woning is geen positieve indicator van welzijn en leidt ook lang niet altijd tot een gezond leven, verbeterde arbeidsparticipatie en minder in aanraking komen met justitie. Bovendien kan de dakloze jeugd van vandaag zonder de juiste begeleiding de chronisch dakloze jeugd van morgen worden (Baker-Collins, 2016).

Housing First is een van de weinige interventies voor dakloosheid waarbij het bewijsmateriaal rechtvaardigt dat het een best practice genoemd wordt. Maar zoals het At Home/Chez Soi-project heeft aangetoond, zijn de resultaten niet overtuigend wanneer het op volwassenen gerichte model wordt toegepast op jongeren (Kozloff et al., 2016).

Het punt is dat we moeten doen wat we kunnen om te voorkomen dat jonge mensen dakloos raken. En als dat toch gebeurt, moeten we ervoor zorgen dat ze wanneer ze uit dakloosheid komen, worden begeleid om een stabiel leven op te bouwen en worden geholpen bij de overgang naar volwassenheid op een veilige en geplande manier die gericht is op hun welzijn. Het hier uitgewerkte programmamodel voor Housing First Jongeren biedt een leidraad voor hoe dit te doen. Het scala aan huisvestingsmogelijkheden is aangepast aan de behoeften van jongeren, net als de sterk uitgebreide informatie over de begeleiding die nodig is om betere resultaten voor jongeren te bereiken. De Housing First Jongeren-interventie geeft jongeren toegang tot dergelijke begeleiding zolang ze die nodig hebben om te herstellen, te groeien en volwassen te worden, naar school te gaan of te werken, en sociaal geïncludeerd te worden.

***Er is geen twijfel over
mogelijk dat dakloosheid
voor jongeren ingrijpende
gevolgen heeft.***

DE BASISPRINCIPES VAN HOUSING FIRST JONGEREN

Basisprincipes zijn belangrijk omdat ze een gids bieden voor het plannen en uitrollen van een strategie, dienst of interventie. Basisprincipes helpen ook met het meten van trouw aan het model van Housing First Jongeren, vooral in het geval van op- of afschalen en aanpassing. De basisprincipes van Housing First Jongeren zijn een aanpassing van het algemene model om tegemoet te komen aan de specifieke behoeften van adolescenten en jongvolwassenen in ontwikkeling.

DE BASISPRINCIPES VAN HOUSING FIRST JONGEREN

1. Onvoorwaardelijke toegang tot huisvesting
2. Keuzevrijheid, zelfbeschikking en inspraak als vertrekpunt
3. Krachtgerichte ondersteuning
4. Persoonsgerichte ondersteuning zonder tijdslimiet
5. Aandacht voor sociale integratie

Dit is gebaseerd op de overtuiging dat alle dakloosheidsinterventies in ogenschouw moeten nemen dat jeugd dakloosheid wezenlijk anders is dan dakloosheid onder volwassenen, zowel als het gaat om oorzaken en omstandigheden alsook waar het gaat om oplossingen. Wat centraal staat in de basisprincipes van Housing First Jongeren, is de noodzaak om het model in het perspectief van mensenrechten te plaatsen, waarbij ook krachtgerichte ondersteuning een rol speelt. De manier waarop we Housing First Jongeren aanpassen roept onmiskenbaar vragen op over veiligheid, toepasbaarheid van diensten en begeleiding op basis van leeftijd en ontwikkeling (cognitief, sociaal, fysiek), wat keuzevrijheid inhoudt en het belang van oog voor diversiteit. De basisprincipes van deze aanpak gaan uit van deze overwegingen.

Onvoorwaardelijke toegang tot huisvesting

Housing First Jongeren houdt in dat jongeren hulp krijgen om zo snel mogelijk veilige en permanente huisvesting te krijgen die aan hun behoeften voldoet. Dakloosheid onder jongeren is het gevolg van de ontkenning van de fundamentele mensenrechten van jongeren. In sommige landen is het recht op huisvesting in de wet vastgelegd, maar alle jongeren hebben het mensenrecht op huisvesting. Praktisch gezien betekent dit dat beleid, wetten en strategieën ter bestrijding van dakloosheid onder jongeren de internationale verplichtingen op het gebied van mensenrechten moeten erkennen¹. Bovendien moeten ze gebaseerd zijn op een mensenrechtenkader dat alle fases van ontwikkeling, uitvoering en evaluatie omvat.

1. Het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, het Verdrag inzake de rechten van het kind en het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie.

Voor jongeren moet huisvesting veilig en betaalbaar zijn en aangepast aan de behoeften en mogelijkheden van adolescenten en jongvolwassenen in ontwikkeling. Er moet ook rekening mee worden gehouden dat de locatie en toegankelijkheid geen belemmering mogen vormen voor de toegang tot diensten. Bovendien moet rekening worden gehouden met culturele geschiktheid.

ONVOORWAARDELIJK

De sleutel tot de Housing First-filosofie is dat individuen en gezinnen niet eerst hoeven aan te tonen dat ze 'klaar zijn' voor huisvesting. Ook hoeven mensen voor huisvesting niet nuchter of clean te zijn. Voor jongeren met verslavingen betekent herstelgerichtheid ook het bieden van een omgeving die gericht is op harm reduction. Harm reduction betekent het verminderen van de risico's en schadelijke effecten van middelengebruik en verslavend gedrag voor het individu, de gemeenschap en de samenleving als geheel, zonder dat clean zijn een vereiste is. Als onderdeel van het spectrum van keuzes dat ten grondslag ligt aan zowel Housing First als harm reduction, kunnen mensen echter bewust kiezen voor huisvesting waarbij clean zijn wél verplicht is.

Deze benadering staat lijnrecht tegenover de 'treatment first'-benaderingen die lange tijd de standaard zijn geweest, waarbij mensen die dakloosheid ervaren in noodvoorzieningen worden geplaatst. Ze moeten daar bepaalde persoonlijke problemen aanpakken (bijv. verslavingen, mentale gezondheid) voordat ze als 'klaar' voor huisvesting worden beschouwd (toegang hebben gekregen tot gezondheidszorg of behandeling).

HUISVESTING EN BEGELEIDING ZIJN LOSGEKOPPELD

Onmiddellijke toegang tot veilige, betaalbare en passende huisvesting en begeleiding zonder voorwaarden is in het bijzonder belangrijk voor jonge mensen. Alles moet in het werk worden gesteld om ervoor te zorgen dat ze niet langdurig in de noodopvang terechtkomen. Het loskoppelen van huisvesting en begeleiding betekent dat jongeren niet verplicht zijn om begeleiding te accepteren of deel te nemen aan programma's (bijv. naar school gaan) als voorwaarde voor het verkrijgen of behouden van hun woning. Dit betekent ook dat jongeren hun woning niet hoeven te verlaten wanneer de begeleiding eindigt. Ze kunnen er blijven wonen zolang ze willen. De begeleiding is ook overdraagbaar ongeacht waar iemand woont. Als deelnemers hun woning of huurcontract verliezen, of besluiten tot een andere vorm van huisvesting, bijvoorbeeld gedeeld, dan liggen ze niet uit het Housing First-programma. Het aanbod van begeleiding is gebonden aan het individu, niet aan de woning van die persoon, en jongeren moeten geholpen worden bij het vinden van nieuwe huisvesting.

Onvoorwaardelijke toegang tot huisvesting betekent dat huisvesting en begeleiding gescheiden zijn. Met andere woorden: toegang tot huisvesting kan niet worden bepaald door voorwaarden zoals deelname aan programma's waarbij niet-naleving leidt tot verlies van, of ontzegging van, toegang tot huisvesting.

De loskoppeling van huisvesting en begeleiding verwijst ook naar situaties waarin de eigenlijke diensten, met name mentale gezondheidszorg en klinische ondersteuning, zich niet in de huisvesting of leefomgeving van het individu bevinden.¹

1. In sommige omgevingen (zoals in Canada) kan het aanbod van huisvestingsmogelijkheden voor jongeren verschillende modellen van huisvesting omvatten waaraan bepaalde voorwaarden zijn verbonden. Deze kunnen alleen worden beschouwd als onderdeel van een Housing First Jongeren-programma als de jongeren: a) reële opties hebben en een weloverwogen beslissing nemen om deel te nemen aan het programma, b) blijven deelnemen aan Housing First Jongeren zolang ze in het programma zitten, en c) een duidelijk traject hebben naar permanente huisvesting als de jongeren uit het programma stappen of afstuderen.

Aanbieders van Housing First Jongeren moeten ook een 'zero discharge into homelessness'-visie en -aanpak hanteren, wat betekent dat het gedrag en de acties van een jongere niet mogen leiden tot een permanent verlies van huisvesting. Het belangrijke punt is dat begeleiders er in Housing First Jongeren voor moeten zorgen dat ze nooit opgeven en doen wat nodig is om de gedragsproblemen aan te pakken en dat uithuiszettingen of andere gebeurtenissen die leiden tot het verlies van huisvesting 'leermomenten' kunnen worden. Alles moet in het werk worden gesteld om de jongere te helpen bij het vinden van andere huisvestingsmogelijkheden.

Keuzevrijheid, zelfbeschikking en inspraak als vertrekpunt

Housing First Jongeren is een op rechten gebaseerde, op jongeren gerichte aanpak en legt daarmee de nadruk op de keuzevrijheid van jongeren met betrekking tot huisvesting en begeleiding. Keuzes kunnen het best worden gemaakt wanneer jongeren genoeg informatie hebben gekregen om een geïnformeerde beslissing te nemen binnen de geschikte opties die voor hen beschikbaar zijn. Bij het ondersteunen van de keuzevrijheid van jongeren moet ook rekening worden gehouden met leeftijd en cognitief functioneren (bijv. ontwikkelingsachterstand en/of hersenletsel) en hoe dit de besluitvorming kan beïnvloeden. Complexe situaties kunnen de keuzes voor jongeren beperken, wat aanvaardbaar is zolang de beschikbare opties jongeren de kans bieden de richting te kiezen die hun voorkeur heeft.

'Jongeren inspraak geven' houdt in dat jongeren ideeën, meningen en kennis inbrengen die niet alleen moeten worden erkend en gerespecteerd, maar ook in de praktijk moeten worden meegenomen. Met andere woorden: jongeren moeten actief betrokken worden bij het ontwerp en de evaluatie van lokale Housing First Jongeren-programma's en de kans krijgen om feedback te geven over de begeleiding die ze ontvangen. Het idee van zelfbeschikking is dat jongeren de controle over hun eigen leven moeten hebben, en moeten worden aangemoedigd om beslissingen te nemen en daarvan te leren.

BEPERKTE KEUZEVRJHEID

Als we het hebben over keuzes, begrijpen we dat geen enkel individu de volledige keuzevrijheid heeft om te doen wat hij of zij wil, wanneer hij of zij dat wil. Dit geldt voor niemand in de samenleving. Jongeren moeten worden ondersteund bij het maken van keuzes, zodat zij van hun fouten kunnen leren.

Ook moeten we erkennen dat van jongeren die nog vroeg in hun adolescentie zitten, en van degenen bij wie is vastgesteld dat ze een aandoening hebben (bijvoorbeeld hersenletsel, een ontwikkelingsachterstand en/of FASD), het cognitieve vermogen en keuzep proces kunnen worden beïnvloed op manieren die contraproductief kunnen zijn en extra problemen kunnen veroorzaken. In deze gevallen kan het nodig zijn over opties en keuzes te discussiëren om jongeren te begeleiden bij het nemen van beslissingen die haalbaar en redelijk zijn, zowel op korte als op lange termijn.

Keuzevrijheid voor jongeren houdt niet in: 'Doe wat je wilt.'

Het houdt in: 'Dit zijn de beschikbare opties die passen binnen de criteria van Housing First Jongeren, dit zijn de voor- en nadelen van elke optie, wat het beste past bij jouw situatie, enzovoort. Wat denk jij dat je wilt doen en hoe kunnen we je daarbij helpen?'

KEUZES IN DE PRAKTIJK BRENGEN

Binnen Housing First Jongeren betekent 'keuzevrijheid' dus dat jongeren in staat zijn om hun eigen beslissingen te nemen over hun doelen en hun toekomst, welke diensten ze ontvangen en wanneer ze die gaan gebruiken (of beëindigen). Begeleiders zullen jongeren begeleiden om hun sterke punten en uitdagingen te herkennen, en om de gestelde doelen van jongeren te behalen en bij te stellen.

Jongeren moeten iets te kiezen hebben als het gaat om de locatie en de soort huisvesting die ze krijgen (bijvoorbeeld in welke buurt, kleinschalig, in een regulier gebouw, enzovoort). Dit kan betekenen dat sommige jongeren zelfstandige huisvesting in een regulier gebouw willen, terwijl anderen wellicht kiezen voor kleine gedeelde huisvestingsmodellen. De keuze kan beperkt worden door de beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen. Jongeren die dakloosheid ervaren, geven er, net als andere jongeren, misschien de voorkeur aan om met huisgenoten te wonen (dit kan soms ook de enige financieel haalbare optie zijn).

Krachtgerichte ondersteuning

Binnen het bestaande Housing First-model is de praktijk niet alleen gericht op het voldoen aan de basisbehoeften van de deelnemers, maar ook op het begeleiden bij herstel. Dit staat centraal in het Pathways-model en **At Home/Chez Soi**. Voor jongeren moet de hersteloriëntatie niet alleen rekening houden met de ontwikkeling van kinderen en jongeren, maar ook met het feit dat veel jongeren die dakloos worden, een trauma hebben meegemaakt. Onderzoek toont consequent aan dat een meerderheid van de jongeren die op straat leeft, afkomstig is uit gezinnen waar sprake was van veel fysiek, seksueel en emotioneel misbruik, interpersoonlijk geweld en mishandeling, verwaarlozing en blootstelling aan huiselijk geweld, enzovoort (Gaetz & O'Grady, 2002; Karabanow, 2004; Rew et al., 2001; Tyler & Bersani, 2008; Van den Bree et al., 2009). Bovendien worden jongeren als ze eenmaal op straat leven vaak blootgesteld aan veel geweld (Gaetz et al., 2010) en seksuele uitbuiting. Dergelijke traumatische ervaringen kunnen de cognitieve ontwikkeling en de besluitvorming aantasten en het vermogen van jongeren om zich te hechten ondermijnen.

Een herstelgerichte benadering richt zich op individueel welzijn, wat betekent dat we verder gaan dan alleen het bieden van huisvesting en minimale begeleiding maar ons ook richten op het opbouwen van vermogen, vertrouwen, gezondheid en veerkracht. Het betekent dat we ervoor zorgen dat jongeren toegang hebben tot verschillende soorten begeleiding waardoor ze sociale, recreatieve, educatieve, beroeps- en vakgerelateerde activiteiten kunnen ondernemen. Housing First Jongeren is gericht op 'krachtgerichte ondersteuning', een op kracht gebaseerde aanpak die niet alleen kijkt naar risico's en kwetsbaarheid, maar ook naar de sterke punten van de jongeren.

Krachtgerichte ondersteuning:

1. Benoemt de sterke punten van de jongere om te werken aan zelfvertrouwen en een positief zelfbeeld
2. Werkt aan verbetering van de communicatie- en probleemoplossingsvaardigheden van de jongere
3. Werkt aan- en versterkt het sociaal vangnet, zoals familierelaties
4. Begeleidt de jongere om persoonlijke doelen te stellen
5. Helpt de jongere om persoonlijke interesses te ontdekken en toegang te krijgen tot opleidingskansen

Krachtgerichte ondersteuning heeft belangrijke implicaties voor de praktijk. Hulpmiddelen voor evaluatie, casemanagement en gegevensbeheer moeten worden gebaseerd op krachten en rekening houden met risico's en sterke punten. Het programmamodel en de begeleiding moeten inzicht bieden in de fysieke, cognitieve, emotionele en sociale behoeften van adolescenten in ontwikkeling. Dit model moet voortbouwen op de krachten, talenten en dromen van jongeren, en werken aan het versterken van beschermende factoren en weerbaarheid. Belangrijk om op te merken is dat krachtgerichte ondersteuning betekent dat jongeren wellicht een aantal jaar begeleiding nodig hebben. Het Housing First Jongeren-programma gaat ervan uit dat jongeren niet mogen worden opgejaagd om de verantwoordelijkheden van een onafhankelijke volwassene op zich te nemen. In plaats daarvan zorgt het voor begeleiding gedurende de tijd die ze nodig hebben om de vaardigheden, het vertrouwen en de financiële stabiliteit te ontwikkelen die nodig is om onafhankelijk te worden.

TRAUMA INFORMED CARE (TRAUMABEWUSTE ZORG)

Omdat veel jongeren te maken hebben of hebben gehad met traumatische gebeurtenissen (bijvoorbeeld fysiek, mentaal of emotioneel misbruik), voordat ze dakloos werden of als ze eenmaal op straat zijn beland (zoals (criminele) uitbuiting), moet een Housing First Jongeren-programma een cultuur hebben van **traumabewuste zorg**. Een traumatische ervaring kan invloed hebben op de cognitieve ontwikkeling, besluitvorming, motivatie en hoe mensen reageren op stress. Omdat trauma's heel diep kunnen zitten, betekent een traumabewuste benadering dat alles wat het Housing First Jongeren-programma of -systeem doet, gebaseerd is op het erkennen van het bestaan van trauma's, en dat herstel en begeleiding deel moeten uitmaken van de manier waarop we met jonge mensen werken.

Traumabewuste zorg draait er ook om dat principes, beleid en procedures een plek krijgen in de organisatie om zo de veiligheid van de deelnemer te vergroten en te voorkomen dat het trauma niet weer wordt opgerakeld, maar pakt traumatische ervaringen niet noodzakelijkerwijs direct aan door middel van een behandelinterventie (Kirst et al. 2017; Elliott et al. 2005; Fallot en Harris 2005). Organisaties kunnen bijvoorbeeld een traumabewuste benadering toepassen door personeel te trainen op Trauma Informed Support en deelnemers te betrekken bij keuzes met betrekking tot de behandeling om zo een samenwerkende en veilige omgeving voor herstel te creëren. Als een van onze hoofddoelen voor jongeren hun welzijn is, dan moet de begeleiding erop gericht zijn jongeren te helpen herstellen door de bron van het trauma te identificeren, strategieën te ontwikkelen om emoties te reguleren en stress en angst onder controle te houden, en jongeren te helpen zodat ze het gevoel krijgen dat ze controle hebben over hun leven. Het aanpakken van trauma's kan tijd kosten en moet in veel gevallen eerst worden gedaan voordat de deelnemer klaar is voor actieve en voortdurende deelname aan andere programmadoelen en activiteiten, zoals onderwijs en werk.

De focus van Housing First Jongeren ligt dus niet alleen op een succesvolle overgang naar zelfstandig wonen, maar ook op het begeleiden bij een gezonde overgang naar volwassenheid. Dit betekent dat de begeleiding ook sterk gericht moet zijn op het verbeteren van het fysieke en emotionele welzijn, en op persoonlijke veiligheid. Huisvesting en ondersteuning moeten worden ontworpen en toegepast in overeenstemming met de ontwikkelingsbehoeften en uitdagingen van de jongeren. Deze moeten de overgang naar volwassenheid en welzijn stimuleren en faciliteren op basis van een positieve, krachtgerichte benadering.

Persoonsgerichte ondersteuning zonder tijdslimiet

Een aanpak met de focus op de jongere erkent dat alle jongeren uniek zijn als individu, en dat dus ook hun behoeften uniek zijn. Zodra ze een woning hebben, hebben sommige jongeren weinig of geen begeleiding meer nodig, terwijl anderen juist voor de rest van hun leven begeleiding nodig hebben. Dit kan variëren van intensieve casemanagement tot (Functional) Assertive Community Treatment (ACT of FACT). Individuen moeten kunnen beschikken over "een behandeling- en begeleidingsaanbod dat vrijwillig, geïndividualiseerd, cultureel aangepast en overdraagbaar zijn (bijvoorbeeld op het gebied van mentale gezondheid, middelengebruik, lichamelijke gezondheid, werkgelegenheid, onderwijs)" (Goering et al., 2012:12).

De begeleiding kan gericht zijn op stabiliteit van de huisvesting, mentale en fysieke gezondheidsbehoeften, onderwijs, aansluiting op de arbeidsmarkt en levensvaardigheden. Het is belangrijk om te beseffen dat hoewel een jongere kan verhuizen, de begeleiding altijd blijft.

"Iedereen die werkt met Housing First Jongeren moet zich bewust zijn van de focus die nodig is op krachtgerichte ondersteuning en de ontwikkeling van levensvaardigheden binnen het werken met jongeren. In wezen is elke interactie die een Housing First Jongeren-medewerker met een jongere heeft een kans om die vaardigheden op te bouwen."

Kim Ledene, Voorzitter van huisvesting en onderdak, Boys and Girls Club of Calgary

ACTIEVE BETROKKENHEID ZONDER DWANG

Het is belangrijk te begrijpen dat het een gedeelde overtuiging en filosofie binnen Housing First is dat mensen toegang hebben tot de begeleiding die zij nodig hebben, op de manier die zij willen. Erkennen dat jongeren een keuze hebben, betekent overigens niet dat begeleiding op een totaal passieve manier moet worden gegeven. De notie van **actieve betrokkenheid zonder dwang** is een "assertieve, maar zeer belangrijk niet-agressieve manier van werken met Housing First-deelnemers" (Pleace, 2016:34).

Daarbij moeten we met het volgende rekening houden:

1. De begeleiding moet flexibel zijn in de tijd. Begeleiding gedurende één, twee of zelfs drie jaar is waarschijnlijk niet voldoende voor jongeren. Vooral niet voor jongeren onder de 18 en/of jongeren die een trauma hebben meegemaakt of met complexere problemen op het gebied van ontwikkeling, mentale gezondheid en verstandelijke beperkingen te maken hebben.
2. De behoeften van jongeren veranderen in de loop van de tijd, dus de aard en het bereik van de begeleiding moeten flexibel zijn. In geïndividualiseerde zorgplannen moet rekening worden gehouden met veranderingen in ontwikkeling, mogelijkheden, capaciteiten, volwassenheid en mate van zelfstandigheid.
3. Wat een medewerker denkt dat een jongere nodig heeft of wil, is niet per se wat de jongere zelf wil.
4. Het kan lang duren om een vertrouwensrelatie op te bouwen met een jongere om verder te gaan met dit soort werk.
5. Jonge mensen moeten worden aangemoedigd om zich te richten op positieve verandering en te leren van fouten.
6. Een harm reduction benadering is nodig in het omgaan met middelengebruik en verslavingen.
7. Jonge mensen met trauma of een aandoening kunnen er moeite mee hebben om deel te nemen aan de begeleiding die ze nodig hebben.

Met sommige jongeren op deze manier werken kan een uitdaging zijn en begeleiders kunnen zich gefrustreerd of teleurgesteld voelen over het gebrek aan vooruitgang dat een jongere boekt. Het is belangrijk om te onthouden dat de begeleider de jongere niet voortduwt of leidt, maar samen met de jongere op reis gaat, waarbij de jongere een eigen weg uitstippelt; de jongere wordt ondersteund om daar te komen. Iedere interactie is een kans om samen met de jongere belangrijke levensvaardigheden op te bouwen.

Aandacht voor sociale integratie

Veel jongeren die dakloosheid ervaren of geen vaste verblijfplaats hebben, hebben te maken met sociale uitsluiting. Deze term beschrijft de omstandigheden en ervaringen van personen die geheel of gedeeltelijk zijn uitgesloten van veel van de sociale, economische, politieke en culturele instellingen en praktijken van- en in de samenleving.

Onderdeel van de Housing First Jongeren-strategie is het bevorderen van sociale integratie door jongeren te helpen hun krachten, vaardigheden en relaties te ontwikkelen, zodat ze volledig kunnen integreren in en deel kunnen nemen aan hun omgeving, onderwijs en werkgelegenheid. Dit vereist sociaal ondersteunende betrokkenheid en de kans om deel te nemen aan zinvolle activiteiten. Als mensen gehuisvest zijn en in een sociaal isolement raken of blijven, kan de stabiliteit van hun huisvesting onder druk komen te staan. Aandacht voor sociale integratie is van cruciaal belang voor de ontwikkeling van adolescenten en jongvolwassenen. Binnen een Housing First Jongeren-context kan dit bijzonder moeilijk en uitdagend werk zijn.

Sleutelgebieden voor inclusie zijn onder meer:

- Huisvestingsmodellen die jongeren niet stigmatiseren of isoleren. Het soort huisvesting dat een jongere nodig heeft, kan in de loop van de tijd veranderen. Degenen die werken met dakloze jongeren, merken regelmatig op dat eenzaamheid en isolement voor jongeren (vooral voor jonge tieners) een constante zorg zijn en een impact kunnen hebben op re-integratie.
- Kansen voor sociale en culturele betrokkenheid om positieve sociale relaties te ontwikkelen en sociale integratie te bevorderen, in het bijzonder voor jongeren met een andere culturele of raciale achtergrond, LGBTQ+ jongeren, immigranten en andere gemarginaliseerde groepen die te maken kunnen krijgen met een groter sociaal isolement of uitsluiting.
- Natuurlijk netwerk opbouwen. Alle jongeren moeten gezonde relaties opbouwen met vrienden en belangrijke volwassenen in hun leven, en dit moet een doel zijn van het begeleidingsmodel. Dit omvat begeleiding voor het versterken van de relaties met het gezin (hoe dat ook wordt gedefinieerd²), een proces dat per definitie wordt gestuurd door de behoeften en wensen van de jongere. Hoewel veel jongeren het huis verlaten vanwege een gezinsconflict, zullen gezins- en begeleiding van de omgeving van de jongere belangrijk blijven voor de meeste jongeren, zelfs voor degenen die dakloos worden.
- Mogelijkheden tot betrokkenheid bij zinvolle activiteiten door middel van onderwijs, werkgelegenheid, beroeps- en recreatieactiviteiten.
- Verbindingen met relevante professionele begeleiding. Wanneer familie en het sociaal vangnet onder druk staan of niet bestaan, zullen veel jongeren baat hebben bij een positieve relatie met een professional, zoals een arts, therapeut, maatschappelijk werker, enzovoort.

2. Hiermee wordt erkend dat er niet één type gezinsstructuur bestaat dat gelijk is en dat zelfs jongeren die het huis hebben verlaten vanwege vervelende jeugdervaringen, sterke en gezonde relaties met sommige gezinsleden kunnen hebben.

HOUSING FIRST JONGEREN: EEN FILOSOFIE EN EEN PROGRAMMAMODEL

Housing First Jongeren als filosofie: LEIDRAAD VOOR GEMEENSCHAPSONTWIKKELING EN INZET

Omdat het een levenshouding, een filosofie is, kunnen de basisprincipes van Housing First Jongeren een leefgemeenschap of een organisatie een fundamentele serie waarden geven om doelen, resultaten, samenwerking en praktijk te sturen. Als leidraad voor de ontwikkeling van de samenleving en de leefbaarheid in wijken, dorpen en steden betekent dit dat de dienstverlening in zijn geheel rond deze basisprincipes is ontworpen. Alles moet bijdragen aan het voorkomen van dakloosheid onder jongeren, of ervoor zorgen dat jongeren onmiddellijk toegang hebben tot huisvesting en begeleiding, zodat hun ervaring met dakloosheid kort en niet terugkerend is.

Voor alle duidelijkheid: dit betekent niet dat alle (crisis) diensten en huisvestingsopties/-modellen Housing First Jongeren-programma's zijn. Ze bestaan binnen en ondersteunen een bredere systeemstrategie die de basisprincipes volgt.

Voorbeelden hiervan zijn onder meer:

1. Rapid Rehousing-programma's waarbij de basisprincipes van Housing First Jongeren kunnen worden toegepast, maar de begeleiding lichter en tijdsgebonden is. Critical Time Intervention (CTI) kan zo'n casemanagementmodel zijn.
2. Modellen voor permanente huisvesting die gepaard gaan met voorwaarden zoals geheelonthouding en/of verplichte deelname aan school of werk.

Het is belangrijk om de vraag aan te snijden of Housing First Jongeren een programma is of een filosofie: in feite is het beide.

Het punt is, en dit is het benadrukken waard, dat verschillende huisvestings- en begeleidingsmodellen deel kunnen uitmaken van de strategie die een gemeenschap kiest, en dat deze de Housing First-beginselen kunnen ondersteunen zonder echt als Housing First Jongeren te worden beschouwd. In die zin geldt ook: hoewel reguliere diensten zoals scholen en gezondheidsklinieken het werk van Housing First Jongeren ondersteunen, zijn ze zelf geen Housing First-programma's. Wat ze met elkaar verbindt, is integratie in een dienstenmodel volgens de Housing First Jongeren-principes.

Als een gemeenschap echter alleen dergelijke programma's aanbiedt en geen Housing First Jongeren-programma's heeft die deze programmamodelgids volgen, kan zij niet beweren dat zij een Housing First Jongeren-gemeenschap is.

Noemenswaardig is dat in sommige contexten jongeren recht hebben op huisvesting (dit is met name het geval in sommige Europese landen), maar dat dit recht gepaard kan gaan met voorwaarden die in strijd zijn met de basisprincipes van Housing First Jongeren (bijvoorbeeld de noodzaak om huisvesting en begeleiding te scheiden). In deze gevallen kan het systeem voor jeugddakloosheid/huisvesting beter worden omschreven als 'Housing Mandatory' in plaats van 'Housing First'.

HOUSING FIRST JONGEREN EN SYSTEEMINTEGRATIE

In de context waarin de basisprincipes van Housing First Jongeren de lokale aanpak van dakloosheid sturen, is het belangrijk dat een geïntegreerde systeembenadering wordt aangenomen. Dit betekent dat binnen een 'systeem van zorg'-benadering alle diensten en programma-elementen binnen de sector jeugdhuisvesting/-dakloosheid werken aan het begeleiden van jongeren om toegang te krijgen tot huisvesting (of dakloosheid te voorkomen) en om de begeleiding te krijgen die ze nodig hebben. Hierbij horen niet alleen specifieke Housing First Jongeren-programma's met een mandaat om de interventie te leveren, maar ook aanverwante diensten waaronder outreach, noodopvang, begeleid-wonenaccommodaties en andere jeugdhulporganisaties.

"We moeten een 'Housing First-vriendelijk' zorgsysteem verwezenlijken."

**Wally Czech,
Opleidingsdirecteur,
Canadian Alliance to End
Homelessness**

Een geïntegreerde systeembenadering moet zich ook richten op reguliere systemen en diensten die kunnen bijdragen aan het leven van dakloze jongeren, zoals onderwijs, strafrecht en jeugdzorg. Aangezien bekend is dat een onevenredig groot aantal dakloze jongeren ooit onder toezicht van jeugdzorg heeft gestaan (Nichols, 2013; Nichols et al., 2017), is het noodzakelijk dat deze diensten samenwerken met jeugdwerkers op het gebied van dakloosheid om te zorgen voor een soepele en duurzame overgang naar huisvesting met passende begeleiding. Jongeren mogen nooit worden ontslagen om vervolgens dakloos te worden, of ze de zorg nu uit eigen beweging verlaten of 'te oud' worden voor het systeem.

Op systemisch niveau moeten aanvullende overwegingen worden gemaakt om de financiering en het beleid af te stemmen op de basisprincipes van Housing First Jongeren. Er

kunnen belemmeringen voor een succesvolle implementatie ontstaan als de bredere systemen die voor financiering en beleidsrichtlijnen zorgen, niet op één lijn liggen met de basisprincipes van Housing First Jongeren. Inspanningen om deze middelen en belangen op één lijn te brengen met Housing First Jongeren, mogen niet worden onderschat. Het doel is om een fundamentele systeemverandering te creëren in de manier waarop jeugddakloosheid wordt aangepakt, om het te voorkomen en te beëindigen.

COLLECTIEVE IMPACT

Een van de belangrijkste organisatorische strategieën die de Housing First Jongeren-systeemplanning kan bevorderen is collectieve impact. Jarenlang zijn er oproepen geweest binnen en tussen verschillende sectoren om een einde te maken aan hun verzuilde benaderingen voor het aanpakken van ingewikkeld beleid en sociale problemen. Pogingen om samen te werken zijn er echter vaak niet in geslaagd om de noodzakelijke fundamentele verschuivingen in het denken teweeg te brengen. Collectieve impact roept de verschillende spelers en belanghebbenden op die te maken hebben met een zorgvuldig gedefinieerd probleem om samen te werken aan het ontwikkelen en inzetten van een plan dat de resultaten voor een doelgroep fundamenteel zal veranderen.

Er zijn talloze bronnen over het uitvoeren van een op collectieve impact gerichte aanpak. De **Youth Homelessness Community Planning Toolkit** van A Way Home Canada behandelt gedetailleerd hoe dit model kan worden gebruikt om jeugd dakloosheid aan te pakken.

Programmamodellen

Housing First kan meer specifiek als een programma worden beschouwd wanneer het wordt gebruikt als een dienstverleningsmodel of een reeks activiteiten die door een organisatie worden aangeboden. Met andere woorden: het programma volgt nauwgezet de basisprincipes van Housing First Jongeren en het dienstverleningsmodel probeert het bredere scala van begeleidingsbehoeften aan te pakken die niet alleen bedoeld zijn om op weg te helpen naar zelfstandigheid, maar ook een succesvolle overgang naar volwassenheid en welzijn. Hoewel Housing First Jongeren-programma's trouw moeten zijn aan het model, de waarden en de basisprincipes zoals beschreven, kan en moet het model worden aangepast om rekening te houden met de lokale context, inclusief het aanbod van bestaande diensten en begeleiding.

Voorzichtigheid is geboden: naarmate Housing First Jongeren aan populariteit wint, zal er op gemeenschapsniveau vaak druk zijn om het model te implementeren op een manier die niet in overeenstemming is met de hierboven gedefinieerde basisprincipes. Dit komt door druk op de financiering en/of gevallen waarin de specifieke behoeften van adolescenten en jongvolwassenen niet worden begrepen of gerespecteerd, caseloads te groot zijn of de organisatie geen harm reduction benadering omarmt.

Dit kan resulteren in afgezwakte versies van het Housing First-model met zeer hoge caseloads en programmamodellen die lijken op het volwassenenmodel, met striktere tijdslijnen en een beperkter aanbod van begeleiding zoals van toepassing in een volwassenensetting. In dergelijke gevallen moeten deze niet worden beschouwd als Housing First Jongeren-programma's maar eerder als Housing First-programma's die ook jongeren helpen. Het gevaar is dat het onderzoek naar de effectiviteit van het traditionele model van Housing First, wanneer het wordt toegepast op jongeren onder de 25 jaar, geen sterke resultaten oplevert (Kozloff, 2016).

“De organisatie die het Housing First-programma aanbiedt, moet zorgen dat hun beleid en waarden in overeenstemming zijn met de basisprincipes.

Ik heb programma's gezien die het moeilijk hadden omdat hun overkoepelende organisatie niet volledig alle basisprincipes ondersteunt.”

**Wally Czech,
Opleidingsdirecteur,
Canadian Alliance to End
Homelessness**

Filosofie

Het programmamodel Housing First is doorgaans gericht op mensen die chronisch dakloos zijn en die complexe problemen hebben op het gebied van mentale gezondheid en verslavingen. Het fundamentele idee is dat een vorm van prioritering noodzakelijk is, volgens het principe dat als er beperkte middelen zijn, degenen met de meeste nood het eerst worden geholpen.

Housing First Jongeren is een op mensenrechten gebaseerde aanpak en dus moeten de filosofie en de leidende beginselen ervan worden toegepast op alle jongeren die het risico lopen dakloos te worden of met dakloosheid te maken hebben. Met andere woorden: de filosofie en de kernprincipes van Housing First Jongeren moeten de strategieën voor gemeenschapsontwikkeling voor de aanpak van dakloosheid van jongeren inspireren, zodat alle jongeren de begeleiding krijgen die ze nodig hebben. We weten door onderzoek namelijk maar al te goed dat als we jongeren dakloos laten worden en blijven voor een langere periode, het risico op (criminele) uitbuiting in combinatie met de ontberingen van het leven op straat, kan leiden tot een aangetaste gezondheid, een verminderde mentale gezondheid, toenemend drugsgebruik, verslavingen en een leven op straat (Gaetz, 2014; Gaetz et al., 2016). We moeten ook nadenken over de rol van Housing First Jongeren als een preventief programmamodel voor jongeren die momenteel gehuisvest zijn en toch zeer kwetsbaar zijn.

Op gemeenschappelijk niveau moeten bevolkingsniveau-gerichte prioriteiten worden gesteld, waarbij chronisch dakloze jongeren altijd een prioriteit moeten zijn. Gemeenschappen kunnen echter ook besluiten het Housing First Jongeren-model aan te passen om zich te richten op en tegemoet te komen aan de behoeften van specifieke gemarginaliseerde groepen, of om het in een preventieve context toe te passen.

TOEPASSINGEN VAN HET HOUSING FIRST JONGEREN-MODEL

Voorbeelden hiervan zijn onder meer:

- Housing First Jongeren gericht op jonge mensen die te maken hebben met jeugdzorg: het **Without a Home**-onderzoek heeft aangetoond dat 57% van de dakloze jongeren ooit onder toezicht stond en dat 47% ooit in een pleeggezin of groepshuis heeft gewoond. Housing First Jongeren kan worden gebruikt om jonge mensen die uit de zorg weggaan te begeleiden, ook als ze niet dakloos zijn.
- Housing First Jongeren voor jongeren die uit de (jeugd)gevangenis komen: er is veel onderzoek dat erop wijst dat het risico op recidive toeneemt als we mensen uit de gevangenis naar dakloosheid laten gaan. Housing First Jongeren kan worden toegepast als belangrijk overgangsmodel voor jongeren die het strafrechtelijk systeem voor volwassenen of jongeren verlaten.

Alles samen laten komen

Het doel van het onderscheid tussen Housing First Jongeren als filosofie, systeembenadering en programmamodel is om duidelijker te schetsen wat Housing First Jongeren wel en niet is. Idealiter zouden alle niveaus van praktijk- en systeemontwerp op elkaar moeten worden afgestemd om de basisprincipes te ondersteunen en in de praktijk te brengen, omdat een grotere getrouwheid aan het model kan aantonen wat goed werkt in de praktijk en waar er misschien veranderingen moeten worden aangebracht.

Totdat het model meer voet aan de grond krijgt in beleid en praktijk binnen alle overheidsorganen en op gemeenschapsniveau, kan er enige inconsistentie zijn in hoe deze basisprincipes worden gehandhaafd en toegepast. Een gemeenschap kan bijvoorbeeld systeem- en planningswerk doen in samenwerking met het onderwijs- en gezondheidssysteem met behulp van het Housing First Jongeren-model zonder officiële Housing First Jongeren-programma's te hebben, zolang de basisprincipes als leidraad gelden en geïntegreerd zijn in het systeem van die gemeenschap voor diensten en interventies voor dakloosheid van jongeren. Hoewel het geen Housing First-programma's zijn, zijn de verschillende huisvestingsmogelijkheden en dienstverleners die met jongeren werken (zoals scholen, ziekenhuizen, jeugdgevangenissen, enzovoort) elk verschillende onderdelen van een groter systeem dat kan werken aan de doelen van een compleet Housing First Jongeren-programma.

Hoe meer deze gemeenschappen Housing First Jongeren gebruiken en toepassen op een manier die overeenkomt met en consistent is met de basisprincipes en het programmamodel zoals beschreven, hoe groter de kans dat we zullen slagen in ons streven om dakloosheid onder jongeren te voorkomen en te beëindigen.

HUISVESTINGSMODELLEN

WELKE SOORTEN HUISVESTING ZIJN GESCHIKT **binnen de context van Housing First Jongeren?**

Een basisprincipe van Housing First Jongeren is keuzevrijheid, zelfbeschikking en inspraak als vertrekpunt. Met andere woorden: jongeren moeten inspraak hebben in wat voor soort huisvesting ze krijgen en waar die zich bevindt. Er zijn soms vragen over het soort huisvesting waartoe jongeren via Housing First toegang zouden moeten hebben. Housing First-programma's geven meestal de voorkeur aan zelfstandig wonen door het gebruik van **reguliere huisvesting**, wat in Noord-Amerika inhoudt dat er woningen worden gehuurd in onafhankelijke particuliere huurmarkten, maar ook in de sociale huurwoningmarkt. Zeker binnen een Housing First Jongeren-programma is zelfstandig wonen een gewenst resultaat voor alle jongeren en een voorkeursoptie voor jongeren die dakloosheid ervaren.

Wanneer wij echter rekening houden met de ontwikkelingsbehoeften van jongeren en de wettelijke beperkingen die in sommige gemeenschappen kunnen bestaan voor het verhuren van huisvesting aan minderjarigen, moeten wij voor ogen houden dat er idealiter een breder scala aan mogelijkheden is.

In sommige landen (zoals Ierland en Schotland) bieden Housing First Jongeren-programma's alleen zelfstandig wonen aan. Dit is in overeenstemming met de basisprincipes die pleiten voor een scheiding van huisvesting en begeleiding, en voor het principe dat jongeren hun huisvesting niet mogen verliezen als ze het programma verlaten. In landen waar dergelijke huisvesting niet gewenst is door en/of niet geschikt is voor jongeren, kunnen ze worden doorverwezen naar andere huisvestingsprogramma-opties die beter passen bij hun leeftijd en ontwikkeling.

In andere landen, waar andere huisvestingsmogelijkheden en begeleidingssystemen voor jongeren minder ontwikkeld zijn (zoals Canada), kunnen jongeren worden doorverwezen naar andere soorten huisvestingsmogelijkheden zoals tijdelijke huisvesting *terwijl ze binnen een Housing First Jongeren-programma blijven*, zolang aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- De jongere heeft daadwerkelijk opties en kiest er bewust voor om deel te nemen aan een alternatieve woonvorm.
- De jongere blijft deel uitmaken van het Housing First-programma en op de caseload van een Housing First Jongeren-begeleider staan, zelfs terwijl hij of zij verblijft in een huisvestingsprogramma dat gepaard gaat met begeleiding en mogelijk voorwaarden (dit is met begrip en instemming van de jongere).
- De jongere wordt begeleid om toegang te krijgen tot andere soorten huisvesting, en in het bijzonder zelfstandig wonen, wanneer hij of zij het programma verlaat. Met andere woorden: de jongere kan de huisvesting en begeleiding niet verliezen wanneer het verblijf in het huisvestingsprogramma eindigt.
- Er is een duidelijk traject voor deelnemers van Housing First Jongeren om uiteindelijk zelfstandig te gaan wonen en dit ook vol te houden.

Zoals het geval is in elke toepassing van Housing First, staat keuze voorop, wat betekent dat er opties moeten zijn, en in dit geval opties die aangepast zijn aan de leeftijd en ontwikkeling.

Wat huisvesting betreft, moet ten slotte rekening worden gehouden met het feit dat het soort huisvesting dat een jongere op een bepaald moment kiest op basis van wat de jongere denkt dat zal werken, misschien niet blijvend is. "Jongeren moeten de kans krijgen om van gedachten te veranderen en iets anders te proberen als hun oorspronkelijke keuze niet werkt voor hen, en de begeleiding zal hen volgen naar hun nieuwe vorm van huisvesting." (Wally Czech, Opleidingsdirecteur, CAEH)

HOUSING FIRST JONGEREN VANUIT HET PERSPECTIEF VAN EEN VERHUURDER:

Voorbeelden hiervan zijn onder meer:

Verhuurders moeten flexibel zijn bij de uitvoering van hun beleid en procedures, aangezien strikte handhaving onbewust een huurcontract kan ondermijnen. Bijvoorbeeld: een brief over huurachterstand of een ingebrekestelling moet persoonlijk aan de huurder worden overhandigd om de betekenis ervan volledig uit te leggen. Binnen het Almond Housing Association-project met Rock Trust hebben we een paar voorbeelden waarbij we, als we op de standaardmanier hadden gehandeld, een aantal van onze jongeren hadden kunnen verliezen. Zij zijn zo gewend aan afwijzing, aan beëindigingen van om het even wat, dat ze standaarddocumenten op deze manier interpreteren.

Verhuurders moeten hun manier van werken herzien om bij te dragen aan het succes van Housing First. Housing First is een systeemverandering en des te positiever omdat het dat is. Onze ervaring in Almond is dat het voorbeeldige werk van onze huisvestingsambtenaar een positieve invloed heeft op het werk van al onze huisvestingsambtenaren. Zij hebben een veel beter begrip van de uitdagingen waarmee jonge mensen te maken hebben en in het bijzonder diegenen die uit de jeugdzorg komen.

Er moet een positieve en consistente communicatie zijn tussen het begeleidingsteam en de verhuurder, en dit moet in beide richtingen gebeuren.

Tracey Longworth - Almond Housing Association

DE DIVERSE BEGELEIDINGSMOGELIJKHEDEN

Er zijn aanwijzingen dat wanneer jongeren uit dakloosheid komen en worden gehuisvest, de resultaten niet sterk zijn en huisvestingsstabiliteit ongrijpbaar is (Kozloff et al., 2017). Zonder jongeren een breder scala aan begeleiding te bieden dat zowel alomvattend als ontwikkelingsgericht is, lopen we het risico jongeren te veroordelen tot een leven van extreme armoede, sociale uitsluiting en mogelijk een terugkeer naar dakloosheid. Met andere woorden: als we jongeren niet goed begeleiden op dit cruciale moment in hun leven, creëren we misschien ongewild de chronisch dakloze volwassenen van morgen.

Het Housing First Jongeren-model biedt een breder scala aan begeleiding dan doorgaans wordt geassocieerd met Housing First gericht op volwassenen. Dit komt doordat het model is ontworpen om tegemoet te komen aan de behoeften van adolescenten en jongvolwassenen in ontwikkeling. Bovendien is een belangrijk doel van Housing First Jongeren niet alleen om onafhankelijk gehuisvest te worden, maar om begeleid te worden bij een succesvolle overgang naar zelfstandigheid en welzijn. Dit heeft gevolgen voor de kosten van het dienstverleningsprogramma, de aanpak van de begeleiding, de caseloads en de duur van de tijd die een jongere in het Housing First Jongeren-programma moet zijn (zie hoofdstuk 6). De verschillende vormen van begeleiding worden in de onderstaande figuur weergegeven.

FIGUUR 1: DE DIVERSE BEGELEIDINGSMOGELIJKHEDEN

Huisvestingsbegeleiding

Veel mensen die dakloos zijn geworden, slagen erin op eigen kracht een woning te vinden en een groot percentage van hen wordt nooit meer dakloos.

Er zijn echter ook mensen die behoefte hebben aan intensievere huisvestingsbegeleiding. In sommige situaties wordt huisvestingsbegeleiding aangeboden door een begeleider die zich richt op huisvesting. In het Housing First Jongeren-model is de begeleider ook verantwoordelijk voor de huisvestingsbegeleiding, omdat dit een manier kan zijn om de relatie te verdiepen en andere vormen van begeleiding aan te bieden aan jongeren die niet gemakkelijk betrokken raken.

HUISVESTINGSBEGELEIDING OMVAT ONDER MEER:

- 1. Hulp bij het vinden van een woning:** Begeleiding bij het zoeken naar en verkrijgen van veilige, betaalbare en geschikte huisvesting.
- 2. Hulp bij het behouden van de woning:** Huisvesting vinden is één, maar deze behouden is een tweede. Begeleiding bij het behouden van huisvesting houdt in dat mensen worden geholpen, zodat ze leren hoe ze hun woning onderhouden en behouden door op tijd de huur te betalen, goed contact met de verhuurder en burens te onderhouden of om te gaan met vrienden.
- 3. Huurtoeslag:** Gezien het lage inkomen en gebrek aan scholing voor veel mensen die te maken hebben gehad met dakloosheid, moeten aanbieders ervoor zorgen dat jonge mensen toegang hebben tot toeslagen. De bedoeling van toeslagen is dat mensen niet meer dan 30% van hun inkomen kwijt zijn aan huur.
- 4. Zorgen voor een basis** aan inrichting en apparatuur.
- 5. Begeleiding als het misgaat:** Een succesvolle Housing First-aanpak moet samengaan met een 'zero discharge into homelessness'-filosofie, waarbij huisvestingsstabiliteit en crisisbeheer centraal komen te staan. Begeleiders hebben de verantwoordelijkheid om een jongere opnieuw te huisvesten als er een huisuitzetting is, als het niet uitpakt zoals gehoopt of als de jongere een andere vorm van huisvesting nodig heeft.
- 6. Uitzetting voorkomen:** Een aantal interventies en begeleidingsmogelijkheden worden besproken in sectie 4 van deze typologie.
- 7. Nazorg:** Zodra een individu een bepaald niveau van stabiliteit bereikt in huisvesting, wordt blijvend contact met begeleiders gestimuleerd voor het geval zich problemen voordoen.

Begeleiding voor gezondheid en welzijn

Een centraal punt in succesvolle interventies zoals Housing First is een herstelgerichte benadering van (klinische) begeleiding en behandeling. Deze is ontworpen om het welzijn te verbeteren, de effecten van mentale gezondheidsproblemen en verslavingen te verzachten, de kwaliteit van leven te verbeteren en zelfredzaamheid te bevorderen.

SLEUTELGEBIEDEN VAN KLINISCHE BEGELEIDING EN BEHANDELING ZIJN ONDER MEER:

- 1. Toegang tot gezondheidszorg:** Toegang tot goede gezondheidszorg is belangrijk voor een groep die dat in het verleden misschien niet heeft gehad, vooral voor personen met chronische gezondheidsproblemen en handicaps. Toegang tot diagnostische tests is ook belangrijk, aangezien veel mensen een handicap of aandoening hebben waarvoor zij extra begeleiding kunnen krijgen.
- 2. Begeleiding op het gebied van mentale gezondheid:** Een groot deel van de jongeren die dakloosheid ervaren, kampt ook met aanzienlijke problemen op het gebied van de mentale gezondheid (Gaetz et al., 2016). Als onderdeel van een 'systeem van zorg' moeten zij worden begeleid bij het verkrijgen van toegang tot diagnostiek voor psychische problemen of leerproblemen, en ook bij het vinden van passende interventies indien nodig.
- 3. Traumabewuste zorg:** Omdat veel mensen die dakloos worden een trauma hebben meegemaakt, ofwel voordat ze dakloos werden, ofwel als ze eenmaal dakloos zijn, is het van essentieel belang dat degenen die hen begeleiden, traumabewuste zorg toepassen. Dit is een andere manier van werken met jongeren, gebaseerd op de erkenning van traumatische ervaringen en het begrip dat een traumatische ervaring verlamrend kan werken, gedrag en besluitvorming kan beïnvloeden, en bijvoorbeeld tot verslavingen kan leiden.
- 4. Harm reduction:** Housing First-programma's moeten noodzakelijkerwijs een 'harm reduction'-filosofie en -benadering kiezen die het best geschikt zijn voor jongeren. Dit betekent dat er geen voorwaarden voor bijvoorbeeld geheelonthouding kunnen zijn om toegang te krijgen tot huisvesting en dat jongeren met verslavingsproblemen moeten worden begeleid op een manier die de schade voor henzelf en anderen beperkt. Sommige jongeren zullen blijvende begeleiding nodig hebben om om te gaan met problemen van middelengebruik en verslavingen. Harm reduction is een humane, op jongeren gerichte en empirisch onderbouwde benadering van het werken met mensen met verslavingen. Dergelijke begeleiding moet mensen helpen hun huisvesting te behouden, het risico van schade voor henzelf, hun naasten en de gemeenschap te beperken, en hen helpen meer betrokken te raken bij onderwijs, opleiding en werkgelegenheid, alsook bij andere zinvolle activiteiten.

- 5. Persoonlijke veiligheid versterken:** Persoonlijke veiligheid is een probleem voor dakloze jongeren. Velen hebben te maken gehad met fysiek, seksueel en/of emotioneel misbruik voordat ze dakloos werden. Eenmaal op straat hebben zij exponentieel meer kans om slachtoffer te worden van criminaliteit (Gaetz, 2004; Gaetz et al., 2010). In twee recente onderzoeken naar dakloosheid onder jongeren in tien is vastgesteld dat bijna een vijfde slachtoffer was van mensenhandel (meestal sekshandel) (Murphy, 2017). Wanneer jongeren de straat verlaten, blijven ze vaak slachtoffer van criminele uitbuiting, waaronder anderen die hun woning inpikken. Zorgen dat jongeren worden beschermd, en dat ze veerkracht en strategieën opbouwen om dergelijke uitbuiting te voorkomen, is een belangrijk onderdeel van op welzijn gebaseerde begeleiding.
- 6. Voeding:** Het spreekt voor zich dat eten voor iedereen belangrijk is. Eten levert ons de voedingsstoffen die we nodig hebben om te overleven. Door dagelijks te eten krijgen we de energie die we nodig hebben om onze basistaken uit te voeren, zoals naar school gaan, werken of voor ons huis zorgen. Voor opgroeiende jongeren is goede voeding belangrijk voor een goede groei en ontwikkeling. Als we niet genoeg eten krijgen (en niet genoeg van de juiste soorten voeding), ondermijnt dat ons vermogen om dingen voor elkaar te krijgen en schaadt dat onze gezondheid. De beste manier om voedselzekerheid te garanderen is ervoor te zorgen dat jongeren genoeg inkomen hebben.
- 7. Gezonde seksualiteit bevorderen:** Seksuele gezondheid is een centraal aspect van lichamelijke, emotionele en sociale gezondheid en welzijn, dat mensen van alle leeftijden beïnvloedt. Helaas zijn veel jongeren al op jonge leeftijd blootgesteld aan fysiek en seksueel misbruik. Bovendien worden jongeren die langere tijd dakloos blijven ook blootgesteld aan vroege seksuele activiteit, uitbuiting (waaronder druk om seks te hebben in ruil voor eten, onderdak, geld of gezelschap) en een groter risico op seksueel geweld (Milburn et al., 2009; Saewyc et al., 2013; Gaetz, 2004; Gaetz et al., 2010). Ten slotte kunnen jongeren die zichzelf identificeren als LGBTQ+ te maken krijgen met extra uitdagingen in hun overgang naar volwassenheid. Het is belangrijk dat begeleiding gevoelig is voor de verschillende seksualiteiten van jongeren, waartoe ook gendergerelateerde zorg moet behoren.

Toegang tot inkomen en opleiding

Onvoldoende inkomen en werkgelegenheid zijn bekende risicofactoren die ertoe bijdragen dat mensen dakloos worden. Uit het *Without a Home*-onderzoek (Gaetz, et al., 2016) bleek dat 53% van de deelnemers de middelbare school niet had afgemaakt (vergeleken met het nationale gemiddelde van 9%) en 50% momenteel geen werk had en ook geen onderwijs of opleiding volgde. Steun aan zowel risicogroepen als voormalige dakloze mensen om onderwijs te volgen of werk te vinden is de sleutel tot huisvestingsstabiliteit op de lange termijn.

- 1. Betrokkenheid bij opleiding en prestaties:** Veel dakloze mensen hebben hun middelbare school niet afgemaakt, waardoor ze op de arbeidsmarkt een slechte concurrentiepositie hebben. Voor degenen die dat willen, moet er begeleiding zijn voor (hernieuwde) betrokkenheid bij school.
- 2. Jobcoaching:** Sommige mensen die dakloosheid ervaren, hebben een mager cv en kunnen veel hebben aan een training die ze helpt om het soort baan te vinden dat ze willen.
- 3. Inkomen en werk:** Veel dakloze mensen zullen geen steun in de vorm van onderwijs en opleiding nodig hebben: zij hebben alleen toegang tot de arbeidsmarkt nodig. Anderzijds zijn er veel mensen die door ziekte, verwondingen of andere vormen van arbeidsongeschiktheid op korte, middellange of lange termijn niet gemakkelijk inzetbaar zijn en toeslagen of een uitkering nodig kunnen hebben.

Aanvullende begeleiding/ondersteuning

Deze begeleiding/ondersteuning is bedoeld om de stabilisatie van de huisvesting te vergemakkelijken en mensen en gezinnen te helpen hun levenskwaliteit te verbeteren, in de maatschappij te integreren en mogelijk in hun eigen onderhoud te voorzien.

- 1. Levensvaardigheden:** Voor mensen met weinig ervaring op het gebied van zelfstandig wonen of stabiele huisvesting moeten er cursussen in levensvaardigheden, mentorschap en individuele steun beschikbaar worden gesteld die gericht zijn op de verbetering van zelfzorg en levensvaardigheden.
- 2. Belangenbehartiging:** Jongeren kunnen problemen ondervinden bij het opkomen voor hun eigen rechten en de toegang tot diensten en begeleiding vanwege taalbarrières, stigmatisering en discriminatie. Mensen kunnen ook terughoudend zijn om bepaalde institutionele omgevingen binnen te gaan, zoals ziekenhuizen of instellingen voor mentale gezondheidszorg, vanwege ervaringen uit het verleden. In dergelijke gevallen kunnen advies, steun, belangenbehartiging en vervoer worden geboden om mensen bij te staan.
- 3. Systeemnavigatie:** De weg vinden in systemen kan een hele opgave zijn, en daarom is het belangrijk dat voormalige dakloze mensen zich een weg kunnen banen door de systemen en toegang krijgen tot de diensten en hulp die ze nodig hebben en waar ze recht op hebben.
- 4. Ervaringsdeskundigheid:** Iemand hebben om mee te praten of je te helpen die soortgelijke ervaringen heeft gehad kan belangrijk zijn voor mensen die gemarginaliseerd zijn of een trauma hebben meegemaakt. Het Turning Point Scotland-project en andere Housing First-projecten hebben de waarde aangetoond van ervaringsdeskundigheid bij het verbeteren van de huisvestingsstabiliteit.
- 5. Ouderschapsbegeleiding:** Sommige jongeren die het risico lopen dakloos te worden of dakloos zijn geworden, zijn ook ouders. Zij kunnen steun nodig hebben bij het ontwikkelen van opvoedingsvaardigheden en/of het mogelijk maken van de terugkeer van hun kinderen als deze zijn uitgeplaatst.
- 6. Juridisch advies en vertegenwoordiging:** In het algemeen hebben mensen die met dakloosheid te maken krijgen meer kans om op de een of andere manier in aanraking te komen met het strafrechtelijk systeem. Juridisch advies en vertegenwoordiging kunnen belangrijk zijn om mensen te helpen een aantal problemen op te lossen, zoals de voortdurende confrontatie met justitie, het omgaan met opgebouwde schulden als gevolg van bekeuringen (de criminalisering van dakloosheid), enzovoort.

Sociale integratie verbeteren

De sleutel tot het welzijn van een persoon is het vermogen om positieve relaties met anderen te onderhouden, aansluiting te vinden bij gemeenschappen en betrokken te raken bij activiteiten die zinvol en vervullend zijn.

- 1. Gezonde sociale relaties en contacten ontwikkelen en versterken:** Mensen moeten worden begeleid bij het ontwikkelen van positieve relaties met leeftijdgenoten, volwassenen, werkgevers, collega's, verhuurders, enzovoort.
- 2. Familiehereniging en het sociaal vangnet verbeteren:** Gezinnen zijn een belangrijk vangnet voor mensen in alle fases van het leven. Het opnieuw in contact brengen en herenigen van voormalig dakloze mensen met hun familie is een belangrijke interventie die kan bijdragen tot een stabiele huisvesting op langere termijn.
- 3. Maatschappelijke betrokkenheid en integratie:** De mogelijkheid om in contact te treden met gemeenschappen naar keuze, of het nu gaat om mensen en instellingen in de buurt, of om het leggen van culturele contacten (zie hieronder), is ook belangrijk voor het welzijn.
- 4. Culturele betrokkenheid:** Culturele en spirituele verbinding is voor veel mensen belangrijk. Als jongeren dat willen, moeten ze worden begeleid in het deelnemen aan culturele en spirituele tradities die hun groei helpen.
- 5. Betrokkenheid bij betekenisvolle activiteiten:** Mensen moeten de kans krijgen om deel te nemen aan zinvolle activiteiten zoals kunst, sport, vrijwilligerswerk, enzovoort om vaardigheden en relaties en sociale vaardigheden te ontwikkelen.

DIENSTVERLENING

Net als geldt voor de basisprincipes, moet ook het dienstverleningsmodel voor Housing First Jongeren rekening houden met de behoeften van adolescenten en jongvolwassenen in ontwikkeling. Met andere woorden: de benadering van dienstverlening die ten grondslag ligt aan Housing First voor volwassenen, is misschien niet geschikt voor jongeren. Belangrijke verschillen zitten in prioritering, casemanagement, aanbevolen caseloads en, heel belangrijk, programmaresultaten.

BIJ HET AANBIEDEN VAN EEN HOUSING FIRST JONGEREN-PROGRAMMA

Hier zijn enkele belangrijke punten om rekening mee te houden:

1. Prioritering
2. Housing First Jongeren inbedden in een integrale systeemreactie
3. Programmaresultaten
4. Casework en casemanagement
5. Training en competenties van medewerkers
6. Caseloads
7. Afstuderen
8. Huur- en inkomsttoeslagen
9. Werken met verhuurders

Prioritering

Bij de implementatie van Housing First stellen gemeenschappen prioriteiten voor wie in aanmerking komt voor het programma en wie er het eerst toegang krijgt. Als onderdeel van het planningsproces is het belangrijk om een andere intake, evaluatie en prioritering te hebben, en dat ook de financiering van het programma losstaat. Als jongeren gewoon in dezelfde groep worden geplaatst als volwassenen, vooral als chronische dakloosheid en een hoge mate van mentale gezondheidsproblematiek en verslavingen de prioriteiten bepalen, krijgen jongeren misschien niet de steun die ze nodig hebben.

Prioritering voor Housing First Jongeren kan op drie samenhangende manieren worden opgevat.

Ten eerste wordt er op gemeenschapsniveau beslist welke jongeren de grootste nood hebben en voorrang moeten krijgen voor Housing First-programma's. Dit gebeurt via de planning van de gemeenschap en houdt meestal in dat prioriteit wordt gegeven aan chronisch dakloze jongeren met een hoge mate van mentale gezondheidsproblematiek en verslavingen, of, ruimer gezien, aan de hele populatie dakloze jongeren (met het besef dat blootstelling aan dakloosheid traumatisch kan zijn voor een breed scala van jongeren).

Ten tweede kunnen gemeenschappen er ook voor kiezen zich te richten op bepaalde subgroepen door middel van specifieke Housing First Jongeren-programmamodellen op basis van hun unieke kwetsbaarheid (jonge vrouwen, jongeren die het slachtoffer zijn van mensenhandel, LGBTQ-jongeren) of om Housing First Jongeren in te zetten als preventieve strategie (jongeren die de zorg verlaten, jongeren die volwassen zijn geworden of jongeren die uit het strafrecht komen).

Tot slot kunnen gemeenschappen, bij het vaststellen van de prioriteiten van degenen die de grootste nood hebben, rekening houden met andere factoren dan die gelden voor de beperktere prioritering (bijvoorbeeld chronisch en acuut). Dit betekent dat rekening moet worden gehouden met mensen die geen voorgeschiedenis van dakloosheid hebben (of net dakloos zijn geworden) en die volgens de meetlat van de traditionele hulpmiddelen voor evaluatie niet in een acute situatie zitten, maar die kwetsbaar worden geacht vanwege één of meer factoren, waaronder:

- Als familie en een sociaal vangnet ontbreken of zwak zijn.
- Als hun persoonlijke veiligheid in het geding is.
- Als ze ernstige mentale gezondheidsproblemen of verslavingen hebben.
- Als ze worden gedwongen om in onveilige omstandigheden te werken (waaronder mensenhandel).
- Als ze een handicap hebben die het nemen van beslissingen en het beoordelen van situaties moeilijk maakt, zoals hersenletsel of een ontwikkelingsachterstand. Het kan zijn dat ze zich hiervan niet bewust zijn.
- Als ze vaak en ernstig getraumatiseerd zijn, waaronder fysieke en emotionele mishandeling, verwaarlozing en seksueel misbruik.
- Als ze zijn ontslagen uit geïnstitutionaliseerde zorg (kinderbescherming, (jeugd)gevangenis, GGZ-opname) zonder plan, huisvesting of ondersteuning.
- Als ze zwanger zijn en/of kinderen hebben.
- Als ze erg jong zijn.

Zodra gemeenschappen beslissen over de prioriteiten van de groep, moet er besloten worden prioriteit te geven aan diegenen die de grootste nood hebben. Evaluatie en besluitvorming kunnen worden gebaseerd op hulpmiddelen voor evaluatie (voor jongeren wordt aanbevolen gebruik te maken van op krachten gebaseerde hulpmiddelen die gebaseerd zijn op de behoeften van adolescenten of jongvolwassenen in ontwikkeling) en processen die zowel de zelfevaluatie van de jongere als het perspectief van het personeel omvatten. Evaluatiehulpmiddelen die te veel steunen op zelfevaluatie en die cijfers geven voor rangschikking en besluitvorming, moeten worden vermeden. Om deze reden bevelen wij een goede, op krachten gebaseerde benadering van evaluatie aan, inclusief het gebruik van het **Youth Assessment Prioritization-hulpmiddel**, omdat dit helpt bij het nemen van beslissingen en stellen van prioriteiten. Het hulpmiddel is ontwikkeld op basis van de behoeften van adolescenten en jongvolwassenen in ontwikkeling, is gebaseerd op sterke punten, brengt het perspectief van de jongere samen met dat van de begeleider, past andere kennis en evaluatietechnieken toe en helpt echt bij de besluitvorming. Onthoud altijd: evaluatiehulpmiddelen zijn er om te helpen bij de besluitvorming, niet om beslissingen uit handen te nemen.

Housing First Jongeren inbedden in een integrale systeemreactie

In elke gemeenschap kan er een scala aan publieke, non-profit- en liefdadigheidsprogramma's, -systemen en -diensten zijn die mogelijk jongeren en hun gezinnen kunnen helpen en begeleiden. Helaas ontbreekt het bij deze programma's en diensten aan samenhang en coördinatie en kunnen ze op de meeste plaatsen moeilijk te vinden zijn. In een Housing First Jongeren-context moet worden gewerkt aan een geïntegreerd 'zorgsysteem' dat op jongeren gericht is en door jongeren gestuurd is, en zo is ontworpen dat op een tijdige en respectvolle manier in de behoeften wordt voorzien. Het concept van een 'zorgsysteem', dat zijn oorsprong vindt in de mentale gezondheidszorg voor kinderen en in de verslavingszorg, wordt gedefinieerd als volgt: "Een aanpasbaar netwerk van structuren, processen en relaties, gebaseerd op de waarden en principes van een zorgsysteem, dat kinderen en jongeren met ernstige emotionele problemen en hun families toegang biedt tot de noodzakelijke diensten en begeleiding en deze beschikbaar stelt over de grenzen van administratieve en financiële jurisdicties heen" (Hodges et al., 2006:3).

Een zorgsysteem kan het best worden bereikt door strategische partnerschappen. Deze partnerschappen zijn ontzettend belangrijk voor het succes van Housing First Jongeren-programma's. We kunnen de belangrijke resultaten die we voor jongeren willen bereiken, niet alleen stabilisatie van huisvesting, maar ook welzijn en een succesvolle overgang naar volwassenheid, niet bereiken door te vertrouwen op de inspanningen van de daklozensector alleen. Er moeten bruggen worden geslagen en verbindingen worden gelegd tussen het Housing First Jongeren-programma en de reguliere diensten en sectoren. In sommige gevallen leidt het inroepen van ongebruikelijke hulp, zoals van de politie, tot nieuwe modellen voor outreach en begeleiding. Het opbouwen van partnerschappen moet vroeg in het planningsproces plaatsvinden.

"Dus we halen alles en iedereen bij elkaar. Als je niet zeker weet of ze erbij moeten zijn, nodig ze dan toch uit.

Een van de grootste voordelen van samenwerking, vooral in de beginfase, maar ook door het hele proces heen, is dat degenen die aan tafel zitten en deelnemen aan de discussie nu een belang hebben. Wanneer ze het gevoel hebben dat ze deel uitmaken van iets wat groter is dan zichzelf en daar invloed op hebben, worden ze supporters in plaats van tegenstanders.

Maar ik zou willen voorstellen om zelfs de tegenstanders erbij te betrekken. Meestal zijn ze erop tegen omdat ze om hun gemeenschap geven. Betrek ze erbij op een manier die laat zien dat hun meningen en ideeën belangrijk voor je zijn."

***Wally Czech, zoals geciteerd
in Gaetz et al., 2013***

Programmaresultaten

Het definiëren van resultaten is belangrijk voor Housing First-programma's. Duidelijke resultaten moeten duidelijk worden gekoppeld aan de doelstellingen (en filosofie) van het programma, het programmamodel van dienstverlening sturen en de prestaties helpen meten. De programmaresultaten hieronder zijn direct verbonden met de programmadoelstellingen en zullen het dienstverleningsmodel sturen. Een belangrijk onderdeel van het Housing First Jongeren-model dat verschilt van het volwassenenmodel is de op jongeren gerichte huisvesting en begeleiding. Deze vormen een goed uitgangspunt voor het nadenken over programmadoelstellingen en -resultaten.

1 STABILITEIT VAN HUISVESTING

- Huisvesting verkrijgen
- Huisvesting behouden
- Kennis en vaardigheden over huisvesting en zelfstandig wonen verbeteren
- Het verminderen van het verblijf in noodvoorzieningen

2 GEZONDHEID EN WELZIJN

- Verbeterde toegang tot diensten en begeleiding
- Verbeterde gezondheid
- Toegang tot voeding
- Verbeterde mentale gezondheid
- Minder schade vanwege middelengebruik
- Verbeterde persoonlijke veiligheid
- Verbeterd zelfbeeld
- Gezondere seksualiteit
- Meer weerbaarheid

3 OPLEIDING EN WERK

- Vastgestelde doelen voor opleiding en werk
- Meer deelname aan opleiding
- Verbeterde opleidingsprestaties
- Meer deelname aan training
- Meer deelname op de arbeidsmarkt
- Verbeterde financiële zekerheid

4 AANVULLENDE BEGELEIDING

- Vastgestelde persoonlijke doelen
- Verbeterde levensvaardigheden
- Toegang tot noodzakelijke niet-medische diensten bevorderen
- Juridische en gerechtelijke problemen aanpakken

5 SOCIALE INTEGRATIE

- Werken aan een natuurlijk vangnet
- Familiebanden versterken
- Verbinding versterken met gemeenschappen die de jongere zelf kiest
- Culturele betrokkenheid en participatie versterken
- Deelname aan betekenisvolle activiteiten

Casework en casemanagement

Casemanagement is een gevestigde aanpak voor het begeleiden van jongeren met complexe behoeften en/of die in een crisis verkeren. Er zijn veel verschillende benaderingen en praktijken (Milaney, 2011a; Morse, 1998) maar in de context van Housing First Jongeren betekent dit dat het perspectief van de jongere centraal staat om de levering van diensten te organiseren en te coördineren. De sleutel is dat casemanagement gericht is op krachten en positieve ontwikkeling, en bedoeld is om levensvaardigheden op te doen. Deze benadering moet voelbaar zijn in ieder contact met jongeren.

In de praktijk kan casemanagement van korte duur zijn (zoals bij de Critical Time Intervention) of van lange duur en doorlopend, afhankelijk van de specifieke behoeften van het individu. Het belangrijkste hierbij is dat jongeren zo lang als nodig is begeleiding krijgen om hen te helpen bij de overgang naar volwassenheid, onafhankelijkheid en welzijn. Goed casemanagement vereist bereidheid van de jongere om mee te werken en het opbouwen van een potentieel therapeutische relatie kan tijd kosten. Bij het evalueren van casemanagement als een belangrijk onderdeel van strategieën om een einde te maken aan dakloosheid, identificeerde Milaney (2011; 2012) het als een op krachten gebaseerde teambenadering met zes belangrijke dimensies:

- 1. Samenwerking en medewerking:** Er moet sprake zijn van een echt teamwerk, waarbij verschillende mensen met verschillende achtergronden, vaardigheden en expertise betrokken zijn.
- 2. De juiste match met diensten:** De persoon staat centraal en de diensten zijn gebaseerd op de complexiteit van de behoefte.
- 3. Casemanagement binnen de context:** Bij interventies moet op passende wijze rekening worden gehouden met leeftijd, vaardigheden, cultuur, geslacht en seksuele geaardheid. Bovendien moet inzicht in bredere structurele factoren en persoonlijke geschiedenis (van bijvoorbeeld geweld, seksueel misbruik of aanranding) de strategieën en de manier van betrokkenheid bepalen.
- 4. De juiste soort betrokkenheid:** Het is van belang een sterke relatie op te bouwen op basis van respectvolle ontmoetingen, openheid, luistervaardigheid, een niet-veroordelende houding en belangenbehartiging.
- 5. Een gecoördineerd en goed geleid systeem:** De interventie moet worden geïntegreerd in het bredere zorgsysteem.
- 6. Evaluatie voor succes:** De casemanagementbegeleiding moet doorlopend en consistent worden beoordeeld.

Veel jongeren kunnen het best worden begeleid door middel van casemanagement, waarbij de casemanager de algehele verantwoordelijkheid draagt voor de zorg en begeleiding, maar ook optreedt als bemiddelaar om jongeren te helpen toegang te krijgen tot de nodige diensten en begeleiding. Een doeltreffende aanpak van casemanagement werkt het best met een systeem van zorg, waarbij op basis van de behoeften van de jongere de nodige diensten en begeleiding worden geboden.

Elke jongere krijgt een hoofdbegeleider en die moet zo consistent mogelijk blijven. "Een andere mogelijkheid is het concept van de gedeelde caseload. Het hele team moet bekend zijn met alle jongeren, zodat als de eerste begeleider een behoefte van de deelnemer niet kan aanpakken, een ander lid van het team dat wel kan. Een andere begeleider kan bijzonder deskundig zijn op een bepaald gebied" (Wally Czech, Opleidingsdirecteur, Canadian Alliance to End Homelessness). In gevallen waarin de eerste begeleider worstelt met een bepaalde kwestie of uitdaging, kan een ander lid van het team worden ingeschakeld voor hulpverlening, vooral als deze deskundig is op een relevant gebied.

Jongeren moeten verwachten dat ze minstens een keer per week een contactmoment hebben, afhankelijk van hun wens of behoefte. Weinig tot geen jongeren zullen begeleiding absoluut weigeren.

CONTACT MET FAMILIE EN HET SOCIAAL VANGNET VERBETEREN

Een belangrijk deel van het werk bestaat erin jongeren te helpen hun relaties met hun familie te herstellen, op te bouwen en te verbeteren, en hun sociaal vangnet te vergroten, om jongeren te helpen in hun verdere leven. De onderliggende ethiek van een gezins- en vangnetbenadering is dat familie voor bijna iedereen belangrijk is en dat een echt doeltreffende aanpak van dakloosheid van jongeren rekening moet houden met de rol die de familie, en de mogelijkheid om beschadigde relaties te herstellen, kan spelen om dakloze jongeren te helpen verder te gaan met hun leven.

Veel, zo niet de meeste, jongeren die dakloosheid ervaren, verlangen naar familie, zelfs degenen die een moeilijke opvoeding hebben gehad.

Veel, zo niet de meeste, jongeren die met dakloosheid te maken krijgen, verlangen naar familie, zelfs degenen die een moeilijke opvoeding hebben gehad. Het *Without a Home*-onderzoek naar dakloosheid onder jongeren wees uit dat 72% van de ondervraagde jongeren voortdurend contact had met ten minste één familielid en dat 78% een verbetering van de relaties met familie wenste. Wat een 'familie' is, verschilt, gebaseerd op individuele ervaringen (bijvoorbeeld opgroeien bij grootouders) en culturele contexten. Daarom moet de 'familie' worden gedefinieerd met of door de jongere.

Een sociaal vangnet "verhoogt de kwaliteit en veiligheid van het leven voor mensen" en kan bestaan uit familie, vrienden, liefdespartners, burens, coaches, collega's, teamgenoten, medestudenten en andere relaties of verenigingen die ons sociaal netwerk vormen. Deze vormen van steun geven ons een gevoel van erbij horen, identiteit, veiligheid en eigenwaarde. Naast het helpen voorzien in emotionele behoeften, kunnen ze ook helpen voorzien in fysieke en instrumentele behoeften (The Change Collective, 2017:4).

Vanuit het oogpunt van casemanagement kan het versterken van een sociaal vangnet een positief effect hebben op het bieden van extra begeleiding aan jongeren en daarmee op het verlichten van de verantwoordelijkheden van de caseload. Aan de andere kant kan het begeleiden van gezinnen extra lagen van complexiteit toevoegen voor begeleiders.

DE ROL VAN DE HUISVESTINGSZOEKER

In veel Housing First Jongeren-programma's is de rol van 'huisvestingscoördinator' gescheiden van de rest van het casemanagementteam. De huisvestingscoördinator doet het grootste deel van de werving van verhuurders en het huurwerk voor het team (of de teams), waardoor de casemanagers zich primair kunnen richten op het casemanagement.

In samenwerking met de jongere en de casemanager helpt de huisvestingscoördinator de beschikbare huisvestingsmogelijkheden voor de jongere in kaart te brengen. Als de primaire contactpersoon voor de verhuurder en de huurder onderhoudt de huisvestingscoördinator voortdurend contact met de verhuurder, bouwt hij een vertrouwensrelatie op en is hij het eerste aanspreekpunt als de verhuurder problemen heeft. Het onderscheid tussen de huisvestingscoördinator en de casemanager betekent dat de casemanager niet betrokken raakt bij een geschil tussen de verhuurder en de huurder, wat de relatie met een van beide of beide zou kunnen ondermijnen.

ICM- EN ACT-TEAMS

Voor jongeren met zeer complexe behoeften kunnen de casemanagementmodellen die bij het Pathways-model van Housing First Jongeren horen, worden aangepast aan de behoeften van adolescenten en jongvolwassenen in ontwikkeling. Sommige jongeren met complexe problemen op het gebied van gezondheid en verslavingen kunnen bijvoorbeeld een teamgerichte aanpak nodig hebben, zoals **Assertive Community Treatment**-teams. In het ACT-model biedt een multidisciplinair team casemanagement in de gemeenschap waar de jongere woont, in plaats van in een kantoorpraktijk of een instelling. Het team bestaat uit psychiaters, huisartsen, maatschappelijk werkers, verpleegkundigen, ergotherapeuten, beroepsspecialisten, ervaringsdeskundigen en meer, en is 24/7 beschikbaar voor de patiënt/jongere. Begeleiding kan ook worden geboden via **Intensive Case Management**, wat ook een teamgebaseerde benadering is die is ontworpen voor deelnemers met een minder acute situatie, maar waarvan is vastgesteld dat zij intensieve begeleiding nodig hebben voor een kortere en afgebakende periode. Focus Ireland en de Rock Trust hebben vastgesteld dat voor veel jongeren de eerste drie maanden het moeilijkst kunnen zijn en dat het bieden van de juiste mate van begeleiding cruciaal kan zijn voor herstel en het behoud van huisvesting.

Training en competenties van medewerkers

Doeltreffend casemanagement vereist voortdurende opleiding en begeleiding voor personeel en managers op de volgende gebieden die van essentieel belang zijn voor Housing First Jongeren:

- Recruitement/training/medewerkerbehoud
- Krachtgerichte ondersteuning en op krachten gebaseerd casemanagement
- Traumabewuste zorg
- Harm reduction
- Ontwikkelingsgericht motiverend interviewen. Scholing op deze gebieden zou een vereiste moeten zijn. Bovendien moeten partners, zoals de plaatselijke autoriteiten en verhuurders, worden opgeleid.

Caseloads

Waar Housing First Jongeren is geleverd in overeenstemming met deze programmamodelgids, is vastgesteld dat een begeleider een caseload van tussen de 7 en 10 jongeren aankan, waarbij het getal 7 het ideaal is. Gezien het brede palet aan begeleidingsmaatregelen dat elke jongere nodig heeft om de overgang naar volwassenheid te maken (en deze zijn benoemd als centraal in het begeleidingsmodel van Housing First Jongeren), zijn kleinere caseloads noodzakelijk als we de gewenste resultaten willen zien.

Met meer mensen zal de begeleider een groot deel van de tijd kwijt zijn aan huisvestingsbegeleiding, en zal deze minder kunnen doen op het gebied van sociale integratie, gezondheid en welzijn (waaronder het bieden van traumabewuste zorg), het ontwikkelen van levensvaardigheden en begeleiding bij het deelnemen aan onderwijs, opleiding of werk. Als we jongeren echt willen begeleiden in hun overgang naar volwassenheid, moeten gemeenschappen (en financiers) zich inspannen om de caseloads binnen deze aanbevolen grenzen te houden.

Housing First-programma's die jongeren onder de 25 jaar bedienen en werken met grote caseloads, zijn niet consistent met het Housing First Jongeren-model en zouden niet zo genoemd moeten worden.

“Het is erg belangrijk om de balans te bewaken als het gaat om caseloads. We hebben besloten om niet boven het maximum van zeven jongeren per Housing First Jongeren-begeleider te gaan, zodat ze effectieve begeleiding kunnen bieden op basis van hun behoeften.”

*Allison Calder – Hoofd
Diensten, Rock Trust*

Afstuderen

Als een van de hoofddoelen van Housing First Jongeren een succesvolle en gezonde overgang naar volwassenheid is, dan kunnen we geen tijdslimieten opleggen voor deelname aan het programma en begeleiding op korte termijn, bijvoorbeeld door jongeren te verplichten het programma na één of twee jaar te verlaten. Hoewel jongeren er in sommige gevallen voor kunnen kiezen om het programma na een kortere tijd te verlaten, wekken strikte tijdslimieten onrealistische verwachtingen bij jongeren waardoor hun herstel, doelen en succes in gevaar kunnen komen. Net als bij jongeren met een groot sociaal vangnet, kan de overgang naar volwassenheid tijd kosten en voortdurende begeleiding vereisen, inclusief de mogelijkheid om het programma opnieuw te betreden als ze het hebben verlaten.

Het bevorderen en ondersteunen van de relatie tussen de verhuurder en de jongere is voor hen beide belangrijk.

Huur- en inkomstentoeslagen

Dit moet een programmavereiste zijn, vooral op plaatsen waar de huur hoog is en het lastig is voor jongeren om genoeg te verdienen (vooral als ze ontoereikend geschoold zijn). We raden programma's aan hun Housing First Jongeren-targets te baseren op de hoeveelheid toeslagen die beschikbaar zijn.

Werken met verhuurders

Ongeacht welke van de beschreven huisvestingsopties een jongere kiest, een belangrijke factor voor succes is dat de casemanager, en het programma, effectieve relaties met verhuurders en huisvestingsorganisaties opbouwen en bewaken. Het opbouwen van vertrouwen met de verhuurders is belangrijk. En het bevorderen en ondersteunen van de relatie tussen de verhuurder en de jongere is voor hen beide belangrijk. Ervoor zorgen dat verhuurders begrijpen dat het huisvesten van (een) jongere(n) in hun woning(en) gepaard gaat met een bepaalde mate van begeleiding voor de verhuurder en de jongere, is belangrijk. Het is niet alleen huisvesting. Die filosofie is gekoppeld aan het opbouwen van relaties in de gemeenschappen waar de jongeren worden gehuisvest.

Het is zelfs zo dat verhuurders zoveel mogelijk kunnen en moeten worden beschouwd als een onderdeel en lid van het begeleidingsteam. Ze zullen zelf begeleiding nodig hebben bij het leren over Housing First Jongeren, het begrijpen van de behoeften van jongeren, en zullen aangemoedigd en getraind moeten worden om contact op te nemen met de casemanagers als ze zorgen hebben. Een goede gewoonte is dat begeleiders, of er nu wel of geen aanhoudende problemen zijn, afspreken om maandelijks met elke verhuurder om tafel te gaan, gewoon om te bespreken hoe het gaat: zijn er zorgen, hoe gaat het, waar loopt hij tegenaan? Deze interacties moeten al worden opgestart ver voordat een jongere wordt gehuisvest. De relatie met de verhuurder is een doorlopend proces, ongeacht of er jongeren gehuisvest zijn.

Het werven van particuliere verhuurders is een kritieke factor in een krappe huurwoningmarkt, maar is misschien niet zo'n uitdaging als men denkt. In de casestudy's in het boek **Housing First in Canada**, in de ervaringscasestudy's en het At Home/ Chez Soi-onderzoek, wordt vastgesteld dat sommige verhuurders zich inkopen omdat de financiering en de steun die door het Housing First-programma worden geboden een soort huurwaarborg bieden. "In andere gevallen willen sommige verhuurders meedoen omdat ze een bijdrage willen leveren aan oplossingen voor dakloosheid. Het belangrijkste punt is dat, zelfs in krappe huisvestingsmarkten, verhuurders kunnen worden overgehaald om partners te zijn in Housing First" (Gaetz & Gulliver, 2013:141).

GEGEVENSBEHEER

Effectief gegevensbeheer is belangrijk om het werk van Housing First Jongeren te ondersteunen. Het begint met duidelijkheid over de doelen en doelstellingen van de organisatie: wat is het probleem dat we proberen op te lossen en wat zijn de resultaten die we willen zien?

Aan de basis van onze benadering van gegevensbeheer op programma- en organisatieniveau liggen gemeenschappelijke meet- en gegevensbeheersystemen, die de sleutel vormen tot de ondersteuning van zowel individueel casemanagement als de bredere sociale verandering waarnaar we op zoek zijn. Om dienstverleners en diensten gebruik te laten maken van uniforme evaluatie-, casemanagement- en resultaatmaatregelen, is niet alleen overeenstemming binnen de sector nodig, maar ook medewerking van financiers.

Dit alles werkt het effectiefst als er een of andere overeenkomst voor gegevensuitwisseling is en een platform of systeem voor gegevensbeheer is (in Canada HIFIS of HMIS) waar alle instanties gegevens invoeren en personen kunnen worden gevolgd in het systeem. Het delen van gegevens, met respect voor de privacy, betekent dat jongeren kunnen worden gevolgd terwijl ze zich door het systeem bewegen, en dat ze niet elke keer dat ze met een dienst in aanraking komen, opnieuw een intensieve (en mogelijk indringende) intake hoeven te doen.

Dit heeft vele voordelen. Ten eerste kan het de afstemming van programmafilosofieën, activiteiten en resultaten in de hele sector ondersteunen. Ten tweede kan het bijdragen aan betere samenwerking, systeemintegratie en een heroverweging van hoe we collectief kunnen omgaan met het probleem van jeugd dakloosheid door middel van collectieve impact. Ten derde, en dit is het belangrijkste, kan het leiden tot betere resultaten voor jongeren, aangezien zij toegang krijgen tot de meest geschikte diensten, een effectievere doorstroming door het systeem mogelijk wordt gemaakt en de sector verantwoordelijk wordt gehouden voor betere resultaten voor jongeren.

Gegevens delen, met respect voor de privacy, betekent dat jongeren kunnen worden gevolgd terwijl zij zich door het systeem bewegen, en dat zij niet telkens wanneer zij met een dienst in contact komen, opnieuw een intensieve (en mogelijk indringende) intake hoeven te doen.

GECOÖRDINEERDE TOEGANG

Gecoördineerde toegang (ook bekend als gecoördineerde intake of evaluatie) is de sleutel tot geïntegreerde systemen en zorgmodellen ter ondersteuning van Housing First Jongeren. Het neemt de vorm aan van een eerste contactpunt met een gemeenschappelijk toegangspunt (dat kan zijn via buurtcentra, een gespecialiseerde evaluatiefaciliteit, telefoonlijnen, toegang via internet of nooddiensten), een uniforme evaluatie en het delen van gegevens, zodat jongeren en/of hun gezinnen hulp kunnen krijgen wanneer zij die nodig hebben.

Voor Housing First Jongeren is dit een gestandaardiseerde aanpak voor het beoordelen van de huidige situatie van een jongere, hoe acuut de behoeften zijn en welke de diensten hij of zij momenteel ontvangt en in de toekomst nodig kan hebben. Hierbij wordt rekening gehouden met de achtergrondfactoren die bijdragen aan risico en weerbaarheid, veranderingen in acuutheid en de rol die ouders, verzorgers, gemeenschap en omgevingsfactoren spelen in de ontwikkeling van de jongere.

De sleutel tot een gecoördineerde evaluatie is om het als een systeembreed proces in te zetten door alle instanties hetzelfde evaluatieraamwerk en -hulpmiddel te laten gebruiken, om de huidige praktijken te standaardiseren en uitgebreide en consistente informatie aan jongeren te verstrekken. Met andere woorden: als een gemeenschap een 'zorgsysteemaanpak' heeft aangenomen, moeten maatregelen worden genomen om de informatie te delen tussen instanties en aanbieders⁴ om dubbele evaluaties te verminderen en effectief casemanagement mogelijk te maken, zodat jongeren tijdig toegang krijgen tot de meest geschikte diensten op basis van behoefte. Terwijl een uniforme evaluatie dus betekent dat alle instanties hetzelfde hulpmiddel gebruiken, verwijst een gecentraliseerde intake naar een bundeling van informatie waar verschillende aanbieders toegang toe hebben. Dit vergemakkelijkt de coördinatie van systemen en betekent dat jongeren hun verhaal niet meerdere keren hoeven te vertellen (deze verhalen kunnen emotioneel moeilijk te delen zijn (traumatisch) of stigmatiserend (LGBTQ+, criminele betrokkenheid, mentale gezondheidsproblemen, enzovoort). Dit is belangrijk, want in grotere steden is een veelgehoorde klacht van dakloze jongeren vaak dat ze bij elke nieuwe instantie hun verhaal opnieuw moeten vertellen.

Point-in-Time-tellingen (PiT) kunnen ook worden gebruikt om jongeren te herkennen die misschien niet betrokken zijn bij het daklozensysteem. Sommige gemeenschappen gaan over op 'namenlijsten' als middel om mensen op te sporen en te volgen terwijl zij zich door het systeem bewegen.

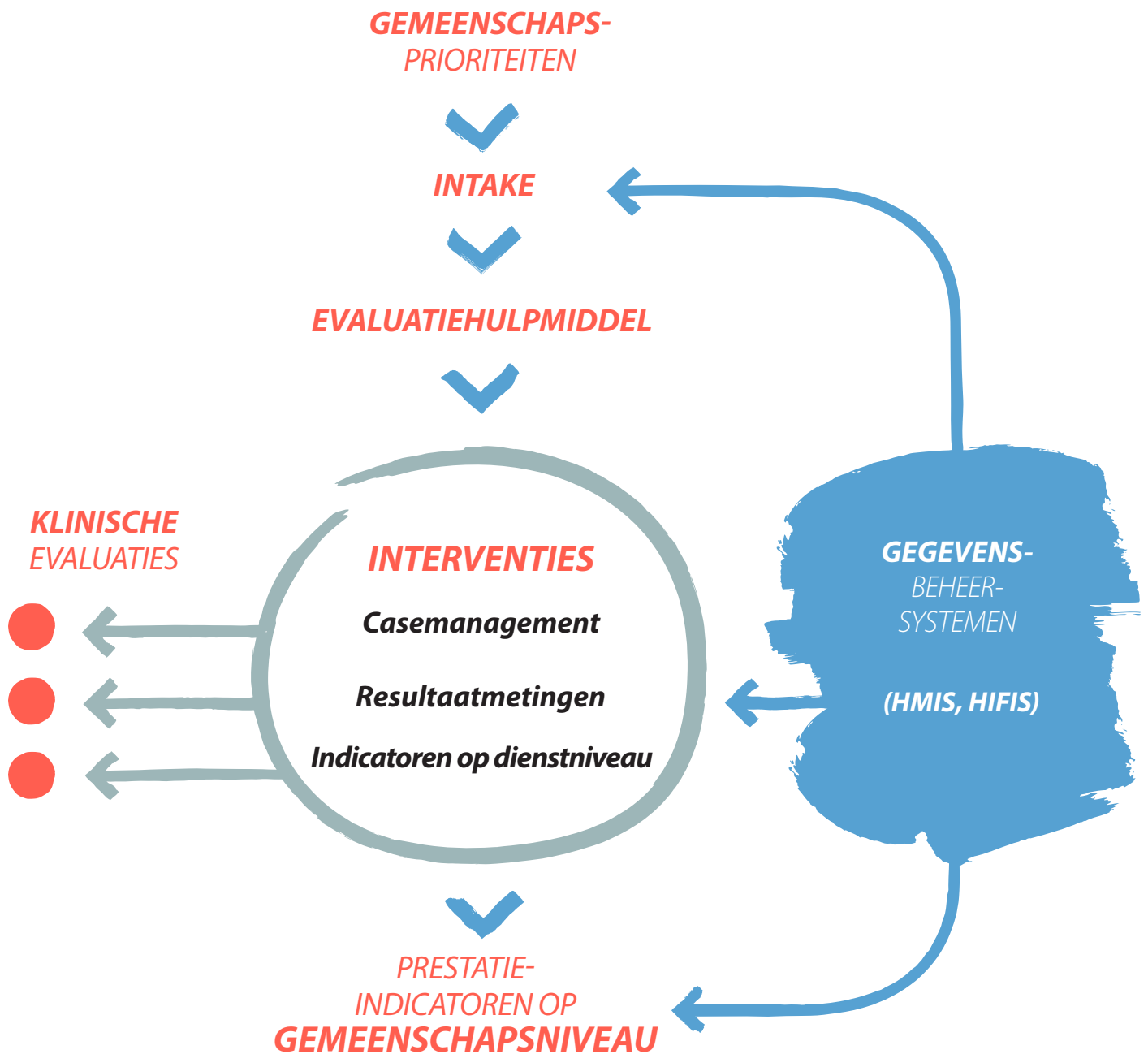
De sleutel tot een gecoördineerde evaluatie is dit als een systeembreed proces toe te passen door alle instanties hetzelfde evaluatieraamwerk en -hulpmiddel te laten gebruiken om de huidige praktijken te standaardiseren en uitvoerige en consistente informatie aan jongeren te verstrekken.

⁴Om dit mogelijk te maken moeten gemeenschappen zich ervan verzekeren dat de jongere ermee instemt en moeten ze privacyvraagstukken aanpakken op juridisch en dienstverleningsniveau.

EVALUATIE EN CASEMANAGEMENT

Evaluatie- en casemanagementhulpmiddelen zijn van cruciaal belang voor de begeleiding van casework. Geen enkel hulpmiddel kan al het werk doen, aangezien er een aantal interventiepunten zijn, van gecoördineerde toegang tot screening en evaluatie, casemanagement, programma's en indicatoren op dienstniveau. Toch kunnen ze allemaal een rol spelen om ervoor te zorgen dat jongeren de hulp krijgen die ze nodig hebben om uit de daklozenopvang te stappen en verder te komen in hun leven. Zie **Figuur 2**: evaluatie en casemanagement, hieronder.

FIGUUR 2: EVALUATIE EN CASEMANAGEMENT

Evaluatiehulpmiddelen: Dit zijn belangrijke middelen om de behoeften van jongeren te helpen bepalen, om in aanmerking te komen voor het programma en om prioriteiten te stellen. Voor jongeren die bekend zijn bij dienstverleners (de daklozensector of jeugdzorg), kunnen jongeren die geacht worden binnen de prioriteiten van het Housing First Jongeren-programma te passen, worden beoordeeld en geprioriteerd. Andere jongeren kunnen worden geïdentificeerd via gecoördineerde evaluatiesystemen of PiT-tellingen.

Voor Housing First Jongeren bevelen we het **Youth Assessment Prioritization-hulpmiddel** aan (dat zowel een screening als een uitgebreider evaluatiehulpmiddel omvat) als primair evaluatiehulpmiddel. In tegenstelling tot veel andere hulpmiddelen die momenteel worden gebruikt, is het YAP-hulpmiddel gebaseerd op sterke punten, evidence-based en gestoeld op de kennis van zowel de jongere als de werker. Het YAP-hulpmiddel is in Canada in de praktijk getest en zal in het komende jaar worden gevalideerd en op grotere schaal worden vrijgegeven.

Nogmaals, het is belangrijk op te merken dat geen enkel evaluatiehulpmiddel alles kan doen. De eerste evaluatie, gecombineerd met het oordeel van de maatschappelijk werker, kan vragen om diepgaandere evaluaties met behulp van gevestigde hulpmiddelen, om aandoeningen zoals hersenletsel, ontwikkelingsachterstand, FASD of andere beperkende aandoeningen vast te stellen.

Het ontwikkelen en uitvoeren van efficiënte processen voor het meten van resultaten begint met een collectief begrip van prestatimaatstaven en -doelstellingen, en met de invoering en ondersteuning van systemen en processen (waaronder de hierboven besproken hulpmiddelen voor gegevensbeheer en gedeelde meting).

Casemanagement-hulpmiddelen: Effectief casemanagement is het meest gebaat bij een benadering van gegevens die gericht is op duidelijke programmadoelstellingen en resultaten die het dienstverleningsmodel aansturen. Krachtgerichte ondersteuning (gericht op risico's en pluspunten) moet eveneens als leidraad dienen voor deze aanpak. Op sterke punten gebaseerde hulpmiddelen die een door jongeren gestuurde aanpak van 'stadia van verandering' omvatten, zullen worden ondersteund.

Het meten van de resultaten van Housing First Jongeren is belangrijk. Resultaten zijn niet alleen het eindresultaat van het werk, maar geven ook antwoord op de vraag: 'Heb je de veranderingen gerealiseerd die jij en de jongere wilden bereiken?' Goede gegevenshulpmiddelen voor casemanagement ondersteunen het meten van resultaten op individueel, werknemers-, programma- en organisatieniveau. We zullen resultaatmetingen ontwikkelen die aansluiten bij zowel de basisprincipes van het programma als het dienstverleningsmodel.

PRESTATIEMANAGEMENT

Om de vooruitgang en de doeltreffendheid van deze systeembenaderingen te meten, moeten prestatie-indicatoren en mijlpalen worden vastgesteld op gemeenschaps-, provinciaal/territoriaal en nationaal niveau. Het is belangrijk op te merken dat een geïntegreerde systeembenadering per definitie een brede, sectoroverschrijdende aanpak vereist en samenwerking met belanghebbenden die buiten de traditionele daklozensector staan.

Turner stelt vast dat het doel van een dergelijk systeemgericht prestatieproces is de lokale gemeenschap of overheid te helpen met het volgende:

- De impact van het systeem op belangrijke bevolkingsgroepen evalueren.
- Benadrukken wat het systeem wil bereiken.
- Het prestatieniveau illustreren dat van alle diensten wordt verwacht.
- Faciliteren dat deelname aan kwaliteitsborgingsactiviteiten op programma- en systeemniveau makkelijker wordt.
- De integratie van diensten over de sector heen en met de reguliere systemen bevorderen (Turner, 2015).

Het ontwikkelen en uitvoeren van efficiënte processen voor het meten van resultaten begint met een collectief begrip van prestatie maatstaven en -doelstellingen. Ook moeten er diverse systemen en processen worden ingevoerd en ondersteund (waaronder de hierboven besproken hulpmiddelen voor gegevensbeheer en gedeelde meting).

De grootste uitdagingen voor organisaties om zich in te zetten voor dit belangrijke werk, zijn middelen, opleiding en capaciteit om gegevens te verzamelen en te beheren, en om zich bezig te houden met gegevensanalyse en -rapportage voor: een beter begrip van hun deelnemersbestand, prestaties op het gebied van dienstverlening en voortdurende verbetering. Hier moeten de hogere bestuursniveaus de gemeenschappen financieren en ondersteunen om dit werk te doen als ze resultaten willen zien.

HOUSING FIRST JONGEREN: CASESTUDY'S

In dit deel wordt een overzicht gegeven van casestudy's die tijdens de onderzoeksperiode zijn gemaakt en die laten zien hoe Housing First Jongeren en huisvestingsgerichte oplossingen gericht waren op werk met kwetsbare jongeren in de praktijk.

Focus Ireland

Wie: Focus Ireland is een van de belangrijkste ngo's in Ierland voor dakloze mensen en huisvesting, die een reeks diensten aanbiedt aan mensen die dakloos zijn of dreigen dakloos te worden. Als onderdeel van een reeks diensten voor jongeren biedt Focus Ireland een Housing First Jongeren-dienst aan in Waterford, een op huisvesting gestoelde dienst die nauw verbonden is met de basisprincipes van Housing First Jongeren in Limerick. Onlangs is ook een Housing First Jongeren-dienst in Dublin gestart.

Waarom Housing First Jongeren in Waterford: Waterford is een stad in het zuidoosten van Ierland met een bevolking van meer dan 50.000 mensen waar Focus Ireland al bijna 20 jaar een breed scala aan diensten verleent. Focus Ireland biedt nazorgdiensten voor jonge zorgverlaters door middel van kortdurende huisvestingsprogramma's en een ondersteuningsdienst in Waterford, na succesvolle modellen in Dublin. Focus Ireland constateerde echter een groot tekort aan diensten voor jongeren in Waterford en merkte op dat veel jongeren met complexe behoeften die niet in aanmerking kwamen voor nazorgdiensten of die een nazorgdienst hadden verlaten, een hoog risico liepen om dakloos te worden.

Deze jongeren hebben over het algemeen negatieve ervaringen met de reguliere sociale diensten en zijn soms moeilijk te bereiken. Door het gebrek aan kansen die ze krijgen om stabiliteit op te bouwen, hebben ze moeite om positieve aspecten van hun leven te ontwikkelen, zoals onderwijs, werk of gemeenschapszin. Dit kan leiden tot drugsverslaving, betrokkenheid bij crimineel gedrag of mentale gezondheidsproblemen. Voor deze kwetsbare jongeren leverden de traditionele daklozendiensten geen positieve resultaten op.

Een Housing First Jongeren-project stelt ons in staat om die stabiliteit te bieden en, via de principes ervan, vertrouwensrelaties op te bouwen met moeilijk bereikbare jongeren. Sinds de start in 2016 heeft de dienst met 23 jongeren gewerkt, onder wie een aantal jongeren met jonge kinderen. 21 van deze jongeren zijn uit de dakloosheid en in huisvesting gebleven. De dienst levert geen perfecte resultaten op, en vaak kennen jongeren tegenslagen en maken ze fouten. In een Housing First Jongeren-project zien we deze fouten echter als leermomenten voor de jongeren en het personeel begeleidt hen daarbij. Daarom was een Housing First Jongeren-project nodig voor Waterford. Het was uitermate geschikt om het gat in de dienstverlening op te vullen.

DIENSTVERLENING

- Housing First Jongeren loopt nu anderhalf jaar in Waterford. De caseload voor iedere medewerker is over het algemeen 10 tot 15 jongeren.
- De Housing First Jongeren-dienst in Waterford richt zich op jongeren die veel begeleiding nodig hebben en vaak complexe behoeften hebben. Dit is een groep jongeren die door andere sociale diensten in de steek is gelaten. De dienst richt zich ook op jongeren die uit nazorgprogramma's komen met hoge behoeften. Beide groepen zijn kwetsbare jongvolwassenen, voor wie geen andere diensten bestaan. Dit gebrek aan diensten is een belangrijk argument dat kan worden gebruikt om toegang te krijgen tot financiering.
- Harm reduction is een belangrijke hoeksteen van de dienst. Dit is breder dan interventies voor drugsgebruik, maar omvat ook het verminderen van activiteiten en gedragingen die kunnen leiden tot het verlies van een huurcontract. Bijvoorbeeld door de jongere aan te moedigen een of twee vrienden op bezoek te laten komen in plaats van meer dan 20 mensen uit te nodigen voor een feestje. Dit heeft ook betrekking op het ontwikkelen van relaties met burens.
- De Housing First Jongeren-diensten hebben een uitgebreid partnerschap met de plaatselijke gemeenten, jeugdzorg en de wettelijke gezondheidsdiensten. Dit houdt onder meer in dat een deel van hun personeel dichtbij wordt ingezet om beter met jongeren te kunnen omgaan.
- De dienst in Waterford maakt gebruik van een doorlopend huisvestingsmodel, dat gebaseerd is op de behoeften op het moment dat de jongere zich bij de dienst meldt. Dit betekent dat alle programma's die kunnen worden geleverd zonder fysiek naar een nieuw huis te verhuizen (bijvoorbeeld een overgangsprogramma) langetermijnhuisvesting kunnen worden, maar de jongere kan in het huis blijven. In sommige gevallen kan de huisvesting veranderen en kunnen de jongeren verplicht worden te verhuizen. In dat geval volgt de begeleiding de jongere en als er geen ander langdurig huurhuis kan worden gevonden, wordt er in de tussentijd naar een kort verblijf gezocht.

UITDAGINGEN EN OBSTAKELS

HUISVESTING

1) Toegang: De toegang tot huisvesting in het algemeen bevindt zich in Ierland op een crisispunt. De economische omstandigheden van onze jongeren, in combinatie met vooroordelen binnen een concurrerende markt, maken de toegang tot particuliere huurwoningen vrijwel onmogelijk. Daarom is deze groep, zoals veel kwetsbare groepen, afhankelijk van sociale huisvesting. Binnen het systeem van sociale huisvesting zijn de wachtlijsten echter extreem lang en zijn er voorrangregelingen (zo krijgen gezinnen voorrang boven alleenstaanden). Dit maakt het voor jonge daklozen/kwetsbare mensen erg moeilijk om toegang te krijgen tot een andere vorm van huisvesting.

2) Flexibele, veilige huur: Om tegemoet te komen aan de veranderende behoeften (op het gebied van ontwikkeling, sociale ontwikkeling, levensfase) van de jongeren met wie we werken, moeten we flexibele huurcontracten aanbieden. We moeten echter ook huisvestingszekerheid bieden om positieve groei en leren mogelijk te maken.

Oplossingen: In een poging om deze obstakels te overwinnen, hebben wij met de plaatselijke gemeente samengewerkt om ons als erkend huisvestingsorgaan in staat te stellen een woning te kopen die speciaal voor deze groep jongeren bestemd is. Dit betekent dat wij het eigendomsrecht op de woning hebben en de jongeren naar behoefte een reeks korte- en langetermijnhuurcontracten kunnen aanbieden. Het heeft ons ook in staat gesteld flexibel te zijn in het verhuizen van jongeren wanneer blijkt dat hun huidige huisvesting niet aan hun behoeften voldoet. Wanneer blijkt dat huurcontracten worden verbroken, hebben we dus de mogelijkheid jongeren te verhuizen in plaats van ze terug te sturen naar de daklozenopvang of dakloos te laten worden.

AANDACHT VOOR SOCIALE INTEGRATIE

Het merendeel van de woningen die we voor dit project gebruiken, zijn verspreid over onze gemeenschap. We hebben een aantal problemen ondervonden met lokale gemeenschappen die niet willen dat de jongeren in hun buurten worden gehuisvest. Soms zijn de jongeren met wie we werken erg zichtbaar voor de burens en zij kunnen vooroordelen ervaren en de schuld krijgen van asociaal gedrag dat zich in de buurt voordoet. Wanneer onze jongeren fouten maken en asociaal gedrag vertonen (bijvoorbeeld een feestje geven), is het moeilijk voor de burens om begripvol te blijven terwijl de jongeren leren hoe zij zich in een gemeenschapsomgeving moeten gedragen.

Oplossingen: Dit is een voortdurende uitdaging en zeker niet specifiek voor Ierland. De NIMBY-mentaliteit ('not in my back yard', letterlijk: niet in mijn achtertuin) is een probleem dat in de hele sociale huisvestingssector voorkomt. Onze oplossing op individuele basis is te proberen de jongeren te steunen om positief met de burens om te gaan en bij moeilijkheden bemiddeling aan te bieden. Vanuit een breder perspectief is het voorlichten van het grote publiek over de behoeften en rechten van deze groep de enige manier om sociale integratie te garanderen.

TIJDSDUUR EN VERWACHTINGEN

In onze ervaring is het Housing First Jongeren-model effectief in het begeleiden van de meest kwetsbare jongeren om uit de dakloosheid te blijven of deze te vermijden. Het kost de jongeren tijd om zich aan te passen en vertrouwen te krijgen in dit werkmodel. Soms reageren de jongeren onmiddellijk en beginnen ze zeer positieve keuzes te maken. Voor veel jongeren kan het echter maanden duren voordat zij hun levensstijl beginnen te veranderen en positievere levenskeuzes overwegen. Bij sommige jongeren kan het gedrag zelfs chaotischer worden. Jongeren hebben in de maanden voorafgaand aan het programma het grootste deel van hun tijd doorgebracht met het zoeken naar een plek om te slapen, te eten, zich te wassen of naar het toilet te gaan. Plotseling hoeven ze daar niet meer aan te denken en dat kan ertoe leiden dat ze hun tijd vullen met andere copingmechanismen zoals drugsgebruik.

Oplossingen: Geduld en professionaliteit. Wij moeten alle uitdagingen benaderen als leermogelijkheden en de jongeren blijven steunen met onvoorwaardelijke positieve waardering. Dit betekent niet dat zij geen verantwoordelijkheden hebben, maar dat wij hen helpen om verantwoording af te leggen voor hun gedrag zonder hen te veroordelen. We moeten andere professionals, belanghebbenden en dienstverleners duidelijk informeren over het bewijsmateriaal rond traumabewuste zorg en de bewuste manier van werken waar we ons mee bezig houden.

RESULTATEN - 2019

Tot nu toe heeft Focus Ireland een slagingspercentage van 95%, wat mede mogelijk is gemaakt door jongeren naar verschillende wooneenheden te verplaatsen totdat ze de woning vinden die het best bij hen past. In 2018 had Focus Ireland in Waterford bijvoorbeeld 7 interne overplaatsingen en 4 externe verhuizingen. Een ander interessant feit is dat 50% van de jongeren in het programma nu gezinnen hebben gevormd, dat wil zeggen dat ze eigen kinderen hebben die bij hen wonen.

Ga naar www.focusireland.ie voor meer informatie.

---

⁵ De casestudy is opgesteld door Lisa O'Brien.

Schotland

Wie: Rock Trust is een in Schotland gevestigde organisatie die zich inzet om een einde te maken aan dakloosheid onder jongeren. De diensten die zij aanbieden zijn huisvesting, onderwijs en begeleiding op de arbeidsmarkt. Rock Trust is al 4 jaar betrokken bij de FEANTSA-jongerenonderzoeken. Hun deelname aan de onderzoeken heeft geholpen bij het vergemakkelijken van een overgang van het trapmodel van dienstverlening naar het implementeren van Housing First voor jongeren.

Waarom Housing First Jongeren: In de Schotse context merkte Rock Trust op dat het trapmodel voor de meeste jongeren werkte, maar niet voor iedereen. De Schotse daklozenwet van 2002 had wettelijke huisvestingsverplichtingen in het leven geroepen. Housing First Jongeren voorzag in een op mensenrechten gebaseerde aanpak voor het verstrekken van geïntegreerde diensten voor kwetsbare jongeren.

UITDAGINGEN EN OBSTAKELS

Obstakels: Er waren veel obstakels te overwinnen in de overgang naar Housing First Jongeren.

HUISVESTING

Rock Trust bezat zijn eigen accommodatie die geschikt was voor het trapmodel. Rock Trust koos voor een verspreide huisvestingsaanpak voor Housing First Jongeren, om ervoor te zorgen dat het project voldeed aan het principe van duurzaamheid van eigendom. Dit betekende dat er extra huisvesting moest komen voor de Housing First Jongeren-pilot. Een woningbouwvereniging benaderde de Trust om te bespreken hoe ze daarbij konden helpen. Naast het aanbieden van huisvesting voor jongeren die uit begeleid wonen zouden komen, boden ze ook voordrachtsrechten aan voor appartementen voor Housing First Jongeren, wat betekende dat de jongeren zolang als ze wilden het huurcontract konden behouden.

CULTUURVERANDERINGEN

Met een geschiedenis in het leveren van diensten in het trapmodel vereist een verschuiving naar Housing First Jongeren een cultuurverandering. In alle organisaties kan verandering als een bedreiging worden gezien. Overgaan op Housing First Jongeren betekent niet dat het trapmodel verkeerd is of dat het personeel geen goede service heeft verleend. De verandering moet worden gezien als een middel om voort te bouwen op de vooruitgang en de dienstverlening verder te verbeteren. Er moet ook tijd worden uitgetrokken om voor Housing First Jongeren te pleiten bij het hoger management en de raad van bestuur, over waarom de overgang belangrijk is. De argumenten die aan het frontliniepersoneel en aan een raad van bestuur worden gegeven, verschillen. Het is belangrijk om na te denken over de argumentatie bij verschillende mensen op verschillende niveaus. Voor Rock Trust was het argument voor de CEO het leveren van de beste kwaliteit van diensten voor jongeren, terwijl het voor de raad van bestuur ging om de eerste organisatie te zijn die deze diensten leverde en de organisatie robuuster te maken in de sector.

FINANCIERING

Een onderliggend principe van Housing First is begeleiding zolang als nodig is. Dit is een principe dat moeilijk in de praktijk te brengen is door financieringsbeperkingen. Rock Trust heeft financiering verworven voor het Housing First Jongeren-programma voor 2 jaar. Dit schept problemen rond eerlijkheid en verwachtingen met de gebruikers van de diensten. Rock Trust heeft de beslissing genomen om de gebruikers te vertellen dat ze slechts financiering hebben voor dit programma voor 2 jaar, maar blijft vechten voor extra middelen om de duurzaamheid op lange termijn van het programma te verwezenlijken.

DIENSTVERLENING

Gemiddeld zijn er 5 jongeren voor elke 1,5 werknemer. Bij het leveren van Housing First Jongeren heeft Rock Trust voorrang gegeven aan jongeren die de zorg verlaten. Het is moeilijk om te beslissen op welke jongeren de focus moet liggen, maar Rock Trust heeft gekozen voor de jongeren die "niemand anders wil huisvesten".

Rock Trust heeft de handen ineengeslagen met de Almond Housing Association om woningen voor hun Housing First Jongeren-dienstverlening aan te bieden. Ga naar www.housingfirsteurope.eu of www.rocktrust.org voor meer informatie.

Nederland

Wie: LIMOR biedt huisvesting, begeleiding en een scala aan diensten voor dakloze mensen en mensen die het risico lopen dakloos te worden in heel Nederland. Housing First Jongeren richt zich specifiek op hulp aan jongeren en is een initiatief van LIMOR in samenwerking met het Leger des Heils.

Waarom Housing First Jongeren: De afgelopen jaren is het aantal dakloze jongeren in Nederland aanzienlijk toegenomen. Volgens de statistieken worden ten minste 13.000 jongeren geconfronteerd met dakloosheid, wat neerkomt op 41% van de daklozenpopulatie in Nederland. Het merendeel van deze jonge dakloze mensen is te vinden in de vijf grootste steden van Nederland, waaronder Den Haag.

Minstens 400 jongeren staan te boek als dakloos in Den Haag. Omdat betrouwbare gegevens niet voorhanden zijn, is het zeer waarschijnlijk dat het werkelijke aantal hoger ligt. De behoefte aan noodopvang voor jongeren is de afgelopen jaren sterk toegenomen.

LIMOR merkte op dat veel jongeren tussen 16 en 24 jaar geen aansluiting kunnen of willen vinden bij reguliere voorzieningen. Velen van hen worden geconfronteerd met een reeks uiteenlopende en vaak complexe problemen, waardoor zij nog kwetsbaarder worden.

Negatieve ervaringen met het zorgstelsel in combinatie met intergenerationele problemen leiden er vaak toe dat zij de 'zorg en bemoeienis zat' zijn. Gedwongen of zelfgekozen staan ze er waarschijnlijk op 18-jarige leeftijd alleen voor en komen meestal pas weer tevoorschijn als ze het zelfstandig wonen niet meer aankunnen of als zich bepaalde problemen hebben voorgedaan.

Wij streven ernaar elke jongere passende hulp te bieden, in die zin dat niemand wordt buitengesloten. Daarom richten wij ons op het voorkomen van dakloosheid voordat deze zich voordoet of op het zo snel mogelijk beëindigen ervan. Wij hebben bijzondere aandacht voor de meest kwetsbare jongeren die onder erbarmelijke omstandigheden leven. Door deze jongeren een veilig thuis te bieden, geven we ze een eigen plek en een kans om de cyclus van dakloosheid te doorbreken.

LIMOR werkt al vele jaren samen met het Leger des Heils in het leveren van Housing First voor volwassenen die geen gebruik willen of kunnen maken van traditionele zorg en heeft zeer positieve resultaten laten zien. Gezien de groei van het aantal jonge dakloze mensen en het bewezen succes wisten we dat de tijd rijp was om Housing First Jongeren te ontwikkelen.

We combineren de effectieve elementen van Housing First met een aanpak die specifiek gericht is op de jongere groep mensen. Op die manier kunnen wij ons aanpassen aan hun behoeften en begeleiding bieden bij elk noodzakelijk aspect van het leven van een kwetsbare jongere.

RESULTATEN EN ERVARINGEN

De Housing First Jongeren-dienst in Den Haag draait sinds januari 2018 en laat veelbelovende resultaten zien. Een recent ervaringsonderzoek bewijst dat Housing First Jongeren echt werkt voor jongeren. Niet alleen de tevredenheidscijfers zijn hoog, maar jongeren beoordelen Housing First ook als zeer positief en effectief.

Op een schaal van 1 tot 10 beoordelen deelnemers Housing First Jongeren met een 9,6. 100% van de deelnemers aan het ervaringsonderzoek geeft aan dat Housing First Jongeren nuttig is en dat zij het aan anderen zouden aanbevelen. Daarnaast beoordelen zij de aandacht die een begeleider heeft voor de basisbehoeften op het gebied van autonomie, competenties en verbondenheid. Autonomie, dat wil zeggen keuze en controle, scoort 100%. De aandacht voor competenties of de manier waarop deelnemers worden uitgedaagd en positief in hun kracht worden gezet, scoort ook 100%. Verbondenheid, de mate waarin een deelnemer zich verbonden voelt met anderen, scoort 60%. Een verklaring hiervoor kan zijn dat jongeren vaak alleen zijn of zich alleen voelen. Contact met familie is meestal ingewikkeld of niet-bestaand. Hun netwerk bestaat voor het grootste deel uit andere jongeren die zich door het jeugdzorgstelsel heen worstelen enerzijds en maatschappelijk werkers anderzijds. Het bestaande netwerk blijkt dus tijdelijk te zijn, aangezien de maatschappelijk werkers een andere baan kunnen krijgen en de andere jongeren de zorg waarschijnlijk uiteindelijk zullen verlaten.

Op dit moment draait Housing First Jongeren anderhalf jaar in Den Haag en laat een woningstabiliteit zien van 100%. Een deelnemster kon haar eerste woning niet behouden en was toe aan een tweede kans in een andere woning. Ze veroorzaakte veel overlast en was niet in staat om de relatie met haar burens te herstellen. Daarom hebben we haar geadviseerd haar huurcontract vroegtijdig op te zeggen en haar een nieuw appartement aangeboden. De hele situatie is een belangrijke leerervaring geweest, een uitdaging voor zowel haar als ons. Onze voortdurende begeleiding heeft ertoe geleid dat zij de begeleiders vertrouwt en daardoor gaat het nu veel beter met haar.

Natuurlijk is het niet alleen maar rozengeur en maneschijn. Dakloosheid heeft een grote impact op jonge mensen. Het opbouwen van een sterke en vertrouwensvolle relatie kost veel tijd en kent zeker zijn ups en downs. Omdat ze nog niet eerder een eigen plek hebben gehad, brengt de nieuwe woonsituatie uitdagingen met zich mee. Bijvoorbeeld het nakomen van de afspraken die cruciaal zijn voor het behoud van huisvesting. Wij bieden begeleiding en helpen de jongeren hun huishouden te runnen, zodat ze in staat zijn een zelfstandig leven op te bouwen. Tot slot blijkt dat het werken met jongeren voor een aantal maatschappelijk werkers emotioneel veeleisender is.

Wij vinden inspraak van de jongeren die we begeleiden erg belangrijk. We moedigen alle deelnemers aan om hun mening te geven en betrekken ze bij de ontwikkeling van onze werkwijze. Op dit moment hebben we positieve feedback gekregen, met name als het gaat om de ervaring van vrijheid en keuze. Verder wordt onze daadkracht gezien als een factor die bijdraagt aan succes. Deelnemers wijzen erop dat we daadwerkelijk dingen voor elkaar krijgen en daadwerkelijk doen wat we zeggen, terwijl ze dat eerder anders hebben ervaren. Dankzij onze onvoorwaardelijke begeleiding en respect voor autonomie merken we een toename van zowel eigenwaarde als vertrouwen in anderen.

UITDAGINGEN EN OBSTAKELS

HUISVESTING

Het vinden van voldoende, betaalbare en adequate huisvesting in een woningmarkt die onder druk staat, is een grote uitdaging.

In Nederland zijn de appartementen voor Housing First bijna zonder uitzondering sociale huurwoningen. De beperkte woningvoorraad is een nijpend probleem. Er is een enorme schaarste aan betaalbare en kleinere (eenpersoons)woningen. Niet elke gemeente heeft een huisvestingsverordening met afspraken over urgentieprocedures en het aantal sociale huurwoningen. Afspraken die wel zijn gemaakt, zijn meestal niet toereikend.

Als het te lang duurt om een geschikte woning te vinden, is de kans groter dat de problemen escaleren. Bovendien zullen de sociale kosten snel stijgen. Om deze woningnood voor mensen met een laag inkomen op te lossen en de toename van dakloosheid een halt toe te roepen, is een gezamenlijke inspanning nodig van de overheid, provincies, gemeenten en woningcorporaties. Tot nu toe is er geen samenhangend beleid of wetgeving geweest om dakloosheid te beëindigen en te voorkomen. Terwijl andere (vergelijkbare) landen al hebben bewezen dat samenhangend beleid de sleutel is om een verschil te maken.

CULTUUR- EN SYSTEEMVERANDERING

Een andere aanpak van het systeem en van de samenleving is noodzakelijk. Op dit moment zijn verschillende aspecten in het jeugdstelsel niet ontworpen met respect voor autonomie, noch worden ze gebruikt om de sterke kanten van een jongere die begeleiding nodig heeft te benadrukken. Daarom kan onze onconventionele aanpak enige frictie veroorzaken als het gaat om samenwerking met andere organisaties. Deze gezamenlijke inspanning is echter cruciaal om dakloosheid te beëindigen.

FINANCIERING

De hervorming van de financiële structuren in 2020 en de huidige tekorten bij de gemeente zorgen voor onzekerheid over het veiligstellen van de kwantiteit en kwaliteit van de begeleiding die Housing First Jongeren in Den Haag biedt.

DIENSTVERLENING

Housing First Jongeren Den Haag is in januari 2018 van start gegaan. Het volgt de basisprincipes van Housing First zorgvuldig en heeft daarom een hoge modelgetrouwheid.

Wij werken zowel volgens intensief casemanagement als volgens Assertive Community Treatment. Ons team bestaat uit: een coördinator, begeleiders, een praktijkbegeleider, een ervaringsdeskundige en een casemanager uit het maatschappelijk werk. Verder werken we nauw samen met de woningbouwcorporatie, gemeentelijke diensten en andere zorgorganisaties.

In het begin hebben we kleinere caseloads ingevoerd dan voor Housing First voor volwassenen. Al snel bleek deze beslissing niet nodig te zijn. Jongeren willen gemiddeld minder contactmomenten en begeleiding op verschillende vlakken lijkt wenselijker dan alles ineen. We verwachten daarom dat onze betrokkenheid op termijn langer zal zijn, maar tegelijkertijd minder intensief op wekelijkse basis. De caseload stond oorspronkelijk op 5, nu op 8. We zijn 24/7 telefonisch bereikbaar en hier wordt relatief vaak gebruik van gemaakt.

Ga voor meer informatie naar www.limor.nl of www.housingfirstnederland.nl.

Feedback die we ontvingen van de jongeren tijdens het ervaringsonderzoek:

“Eerlijk gezegd zou ik niet kunnen zeggen wat er te verbeteren valt aan Housing First Jongeren.

Mijn leven is nog nooit geweest zoals het nu is, ik heb me nog nooit zo goed gevoeld. Niemand heeft dit voor mij gedaan. Housing First Jongeren wel. Ik ben mijn begeleiders echt dankbaar.”

“Toen mijn begeleider me vertelde dat ze het die dag tijdens de bijeenkomst over mijn situatie zouden hebben, gaf me dat zoveel vertrouwen.

Niemand had me ooit zulke informatie gegeven. Ze praatten altijd achter mijn rug om. Ik kan er echt niet tegen als dat gebeurt.”

“Housing First Jongeren moet doorgaan om jongeren een toekomst te geven! Velen van ons denken dat we nooit ergens zullen komen of dat we in de goot zullen eindigen.

Als Housing First Jongeren er niet voor me was geweest, had ik nu zeker vastgezet. Housing First Jongeren heeft me een kant van het leven laten zien die ik nog nooit heb meegemaakt. Wat ik ook zeg, ze nemen me serieus.”

“Doordat ik een kans kreeg bij Housing First Jongeren heb ik vertrouwen gekregen in wat ik zelf kan doen. Als ik een beslissing moet nemen, leggen ze uit waar ik rekening mee moet houden en laten ze de beslissing aan mij over. Dit betekent dat ik zelf kan beslissen en echt weet wat ik doe.”

“Jullie gaven niet op, oordeelden niet en werkten vanuit het hart, zo heb ik het ervaren. Jullie geloofden zo sterk in mij dat ik ook in mezelf ben gaan geloven.”

(dit is de jongere die naar het tweede huis verhuisde)

Canada

Wie: The Boys and Girls Club of Calgary (BGCC) is een lokale organisatie die een scala aan diensten, waaronder huisvesting en begeleiding, biedt aan adolescenten en jongeren in Calgary, Alberta. De BGCC maakt deel uit van de nationale Boys and Girls Club-organisatie en deelt de kernwaarden (waaronder respect, erbij horen en begeleiding). Er is een systeem van zorg ontwikkeld in de daklozensector in Calgary, wat ertoe geleid heeft dat de BGCC een aantal cruciale partnerschappen binnen de sector heeft ontwikkeld en onderhouden. De BGCC leidt momenteel verschillende Housing First Jongeren-programma's, waarvan twee (The Infinity Project en Home Fire) hier in detail worden beschreven.

The Infinity Project: De BGCC startte The Infinity Project, een Housing First Jongeren-programma voor alle jongeren die met dakloosheid te maken hebben, in februari 2009. Infinity biedt jongeren tussen 16 en 24 jaar een permanent huis in de omgeving van hun keuze en de begeleiding die ze nodig hebben om onafhankelijk en zelfvoorzienend te worden. Het personeel werkt met jongeren om betaalbare en geschikte huisvestingsmogelijkheden te vinden, levensvaardigheden te ontwikkelen (zoals leren budgetteren, een huis schoonmaken en omgaan met verhuurders) en zich voor te bereiden op een zelfstandig leven als volwassene.

Home Fire Home Fire biedt huisvestingssteun aan oorspronkelijke bewoners in de leeftijd van 16-24 jaar die dakloosheid ervaren. Het programma richt zich op het bieden van een cultureel thuis waar jongeren weer in contact kunnen komen met familie en cultuur en kunnen beginnen met genezing.

Waarom Housing First Jongeren: Door gebruik te maken van de Housing First Jongeren-filosofie kon de BGCC programma's ontwerpen die tegemoetkwamen aan de behoeften van zowel de algemene populatie van jongeren die dakloosheid ervaren als de meer specifieke subgroep van oorspronkelijke bewoners.

In 2008 waren 20% van alle daklozen in Calgary jongeren. Het werd duidelijk dat jeugdspecifieke oplossingen hard nodig waren en daarom ging de BGCC in februari 2009 van start met The Infinity Project. Infinity was het eerste Housing First Jongeren-programma dat overeenstemde met het model dat hier wordt geschetst en het was van groot belang voor de ontwikkeling van het oorspronkelijke Housing First Jongeren-raamwerk. Een paar jaar later begon de BGCC met Home Fire, het eerste Housing First Jongeren-programma voor oorspronkelijke bewoners. Deze programma's hebben ook een grote invloed gehad op de ontwikkeling van deze Housing First Jongeren-programmamodelgids.

UITDAGINGEN EN OBSTAKELS

HUISVESTING

Er zijn verschillende uitdagingen op het gebied van huisvesting in Calgary. Ten eerste is er de afgelopen jaren een gebrek geweest aan betaalbare, geschikte en beschikbare huisvesting voor jongeren. Hoewel de situatie op het gebied van betaalbare huisvesting niet zo nijpend is als in andere gemeenschappen in Canada, is het nog steeds een voortdurende kwestie die het moeilijker maakt om deelnemers aan het programma te huisvesten. Een andere uitdaging is dat verhuurders vaak terughoudend zijn om aan jongeren te verhuren, vooral aan jongeren onder de 18 jaar. Dit maakt het voor jongeren moeilijker om onderwijs te volgen of een baan te vinden om hun woning te betalen. Ten slotte is er een gebrek aan huisvestingsmogelijkheden met intensieve begeleiding voor jongeren met complexe verslavingen of mentale gezondheidsproblemen.

AANDACHT VOOR SOCIALE INTEGRATIE

Infinity en Home Fire maken allebei gebruik van reguliere huisvesting omdat deze lokaal beschikbaar is. Dit type huisvesting kan echter leiden tot gevoelens van isolatie en eenzaamheid, vooral bij jongere tieners. Home Fire heeft ook de extra uitdaging om een cultureel thuis te bieden aan jonge oorspronkelijke bewoners in een model met reguliere huisvestingslocaties. Veel jonge oorspronkelijke bewoners die deelnemen aan het programma voelen zich al niet verbonden met hun cultuur en zijn terughoudend om deel te nemen aan culturele evenementen. Deze gevoelens kunnen worden verergerd als ze verspreid over de stad wonen.

DIENSTVERLENING

Dankzij het zorgsysteem in Calgary kan het BGCC-personeel jongeren toegang geven tot en doorverwijzen naar een reeks diensten in de hele stad. Deze gezamenlijke aanpak heeft ertoe geleid dat jongeren toegang hebben tot diensten via één organisatie in plaats van dat ze zich moeten melden bij meerdere instanties om toegang te krijgen tot de verschillende vormen van hulp die ze nodig hebben.

The Infinity Project richt zich op alle jongeren die met dakloosheid te maken krijgen, terwijl Home Fire speciaal is gericht op jonge oorspronkelijke bewoners. Dit betekent echter niet dat deze jongeren verplicht zijn om deel te nemen aan het Home Fire-programma: jongeren worden aangemoedigd om te kiezen welke begeleiding en programma's zij het beste bij zichzelf vinden passen. Welke keuzes ze ook maken, jongeren in deze programma's worden nooit ontslagen. De werkers blijven met de jongeren werken tot ze een oplossing vinden die beklijft.

Inspraak en keuzevrijheid van de jongeren zijn belangrijke uitgangspunten van het BGCC-dienstverleningsmodel, dat ervoor pleit dat jongeren de kans krijgen om fouten te maken en daarvan te leren, hun eigen buurt te kiezen en op zichzelf te vertrouwen om beslissingen voor hun toekomst te nemen.

Wat het personeel betreft zijn er één manager van alle jongerenhuisvestingsprojecten, één programmacoördinator die verantwoordelijk is voor alle operationele aspecten en verscheidene huisvestingsbegeleiders die zich toelagen op het helpen van jongeren bij het vinden van permanente huisvesting. Elke begeleider is verantwoordelijk voor 7-8 jongeren, hoewel de ideale verhouding minder dan 1:7 zou zijn.

Casemanagement wordt op individuele basis gegeven, omdat de behoeften van individuele jongeren uniek zijn. Sommige (over het algemeen jongere) jongeren hebben intensief casemanagement en langdurige begeleiding nodig, terwijl anderen weinig tot geen begeleiding nodig hebben als ze eenmaal zijn gehuisvest. Het personeel werkt met de jongeren vooral aan het opbouwen van de band met familie en hun sociaal vangnet, zodat de jongeren er niet alleen voor staan als hun tijd in het programma eindigt.

CONCLUSIE

“Wat me echt aansprak was dat ik een plek zou krijgen om te wonen in een mooie buurt van Hamilton. Ik kreeg huursubsidie, maar het was mijn eigen plek. Ik had een bed, een eigen kamer, een badkamer en een keuken.

Wat me ook erg aansprak, was dat het iets was waar ik naar uit kon kijken en in kon proberen uit te blinken. Ik was zo blij om op deze plek te zijn! Ik ging aan mijn bureau zitten in mijn kamer van mijn nieuwe huis -- ik was nog niet eens echt klaar met het uitpakken van mijn spullen -- en ik ging zitten en ik dacht gewoon in mijn hoofd: 'dus, dit is het... ik ben klaar met vechten, ik ben klaar met zoeken, dit is een plek waar ik kan slapen, een plek die ik van mij kan noemen.' Ik was hier al zo lang naar op zoek en dit gebeurde eindelijk, na al die jaren.

Dit is waar ik met hand en tand voor heb gevochten, voor ik weet niet hoelang.”

*(Conor, 20 jaar,
Hamilton, ON)*

De groeiende belangstelling voor Housing First en de sterke onderbouwing van het succes ervan heeft duidelijk vragen doen rijzen over de toepasbaarheid ervan op jongeren.

Als **filosofie** kan Housing First Jongeren een leidend principe zijn voor een organisatie of gemeenschap die een einde wil maken aan dakloosheid onder jongeren.

Housing First Jongeren is een belangrijke interventie omdat het prioriteit geeft aan het zo snel mogelijk huisvesten van jongeren, met leeftijdsgerichte begeleiding als vervolg. Het is gebaseerd op de overtuiging dat alle mensen huisvesting verdienen en dat mensen die dakloosheid ervaren, het beter zullen doen en effectiever zullen herstellen als zij eerst huisvesting krijgen. Het toepassen van een filosofie en benadering van krachtgerichte ondersteuning betekent gebruikmaken van de sterke punten, dromen en talenten van jonge mensen om hen te begeleiden op hun weg naar volwassenheid. Als onderdeel van ons Housing First Jongeren-programmamodel zijn de basisprincipes van Housing First aangepast om de behoeften van de zich ontwikkelende adolescent en jongvolwassene te weerspiegelen.

DE BASISPRINCIPES VAN HOUSING FIRST JONGEREN ZIJN ONDER MEER:

1. Onvoorwaardelijke toegang tot huisvesting
2. Keuzevrijheid, zelfbeschikking en inspraak als vertrekpunt
3. Krachtgerichte ondersteuning
4. Persoonsgerichte ondersteuning zonder tijdslimiet
5. Aandacht voor sociale integratie

Waarom zijn kernprincipes belangrijk? Housing First Jongeren is meer dan een populaire term, meer dan een merknaam en veel meer dan simpelweg het volwassen model van Housing First toepassen met een ander leeftijds kader. De gemeenschappen die een Housing First Jongeren-aanpak kiezen, moeten kunnen aantonen dat ze trouw zijn aan de basisprincipes zoals die hier beschreven staan en werken aan het bieden van het scala aan huisvestingsmogelijkheden en begeleiding zoals hierboven beschreven. Dit is belangrijk omdat in een context waarin Housing First Jongeren populairder wordt bij beleidsmakers en financiers, er druk of een verleiding kan zijn om bestaande programmamodellen eenvoudigweg te beschrijven als zijnde op de een of andere manier Housing First Jongeren. Niet alle huisvestingsprogrammamodellen voor jongeren, hoe goed deze ook zijn, voldoen aan deze definitie, en moeten dan ook niet worden beschreven als Housing First Jongeren. Trouw aan de basisprincipes en het programmamodel van Housing First is van het grootste belang als het concept ergens voor wil staan.

Het hier geschetste programmamodel voor Housing First Jongeren is bedoeld als leidraad voor gemeenschappen, beleidsmakers en uitvoerders die geïnteresseerd zijn in het aanpakken van de behoeften van adolescenten en jongvolwassenen in ontwikkeling. Een uitgebreide evaluatie van onderzoek en een geëngageerd gesprek met belangrijke dienstverleners, evenals met jongeren die dakloosheid hebben ervaren, heeft een aantal conclusies opgeleverd.

DAKLOOSHEID ONDER JONGEREN AANPAKKEN BETEKENT EEN JEUGDGERICHTE AANPAK

De oorzaken van dakloosheid onder jongeren zijn uniek, en dat geldt ook voor de oplossingen. We kunnen niet langer genoeg nemen met een volwassenenaanpak van dakloosheid in junior-uitvoering. Elke aanpak van dakloosheid onder jongeren moet gericht zijn op de behoeften van adolescenten en jongvolwassenen in ontwikkeling. Deze gids voor programmamodellen combineert wat we weten dat werkt op het gebied van Housing First met wat we erkennen als de behoeften van adolescenten en jongvolwassenen. Dit betekent dat we het model opbouwen vanuit het perspectief van krachtgerichte ondersteuning. Het betekent het aanpassen van Housing First, zowel wat betreft de basisprincipes als de modellen van huisvesting en begeleiding, om aan de behoeften van jongeren te voldoen.

HOUSING FIRST KAN WERKEN VOOR JONGE MENSEN

De nieuwe gegevens van gemeenschappen die dit programmamodel hebben toegepast, en bestaande programma's zoals Infinity in Calgary, tonen aan dat het een doeltreffende interventie voor de jeugd is.

Het hier geschetste programmamodel voor Housing First Jongeren is bedoeld als leidraad voor gemeenschappen, beleidsmakers en uitvoerenden die geïnteresseerd zijn in het aanpakken van de behoeften van adolescenten en jongvolwassenen in ontwikkeling.

“Voor het eerst in mijn leven leef ik geen programma. Ik leef mijn leven.”

Jongerdeelnemer aan The Infinity Project, geciteerd door Kim Ledene, BGCC

HOUSING FIRST JONGEREN VEREIST VERSCHILLENDE HUISVESTINGSMODELLEN

Het hier gepresenteerde programmamodel benoemt het scala aan huisvestingsmogelijkheden dat nodig is om tegemoet te komen aan de behoeften van jongeren die de overgang naar volwassenheid maken. Het succes van Housing First heeft vragen doen rijzen over de behoefte aan tijdelijke huisvesting. Als de keuzevrijheid van de jongere een kernprincipe is van Housing First, dan moet tijdelijke huisvesting een optie zijn voor jongeren, vooral voor jongere tieners die daaraan de voorkeur geven. Housing First werkt alleen voor jongeren als er voldoende aanbod van betaalbare huisvesting is.

HOUSING FIRST WERKT ALLEEN VOOR JONGEREN ALS ER VOLDOENDE AANBOD VAN BETAALBARE HUISVESTING IS.

In gemeenschappen met een ontoereikend aanbod van betaalbare huisvesting wordt het implementeren van Housing First Jongeren een uitdaging vanwege het gebrek aan inkomen van jongeren en leeftijdsdiscriminatie. Strategieën om een einde te maken aan jeugd dakloosheid die Housing First omarmen, moeten ook werken aan het vergroten van het aanbod van betaalbare huisvesting in de gemeenschap, maar moeten er tevens op gericht zijn ervoor te zorgen dat jongeren de nodige inkomenssteun hebben om huisvesting te krijgen en te behouden.

HOUSING FIRST JONGEREN-BEGELEIDING MOET OP JONGEREN GERICHT ZIJN

De nadruk van de begeleiding moet liggen op het helpen van adolescenten en jongvolwassenen bij hun overgang naar volwassenheid, niet alleen naar onafhankelijkheid. Dit betekent niet alleen begeleiding bij het verkrijgen en behouden van huisvesting, maar ook begeleiding die de gezondheid en het welzijn bevordert. Het betekent dat jongeren toegang moeten hebben tot een inkomen en zo mogelijk opnieuw onderwijs moeten kunnen volgen. De ontwikkeling van levensvaardigheden is ook belangrijk voor jongeren die nog maar weinig ervaring hebben met zelfstandig wonen. Ten slotte moeten jongeren kansen krijgen om zich op een zinvolle manier in te zetten. Een benadering gericht op sociale integratie omvat niet alleen steun bij het opbouwen en versterken van sociale relaties en gemeenschapsbanden, maar ook het deelnemen aan activiteiten die jongeren zingeving en een gevoel van welzijn geven.

HOUSING FIRST JONGEREN KAN WORDEN INGEZET ALS MODEL VOOR DE PREVENTIE VAN DAKLOOSHEID

Naarmate gemeenschappen beginnen te erkennen dat het nodig is om zich te richten op preventie naast steun bij het verlaten van de dakloosheid, zijn er mogelijkheden om het model toe te passen voor preventie. Housing First Jongeren kan een middel worden om jongeren te begeleiden die uit de gevangenis komen, die uit de jeugdzorg komen of die uit de intramurale zorg worden ontslagen.

ER IS BEHOEFTE AAN CULTUURSPECIFIEKE TOEPASSINGEN VAN HOUSING FIRST JONGEREN

Een op gelijkheid gebaseerde benadering van Housing First Jongeren suggereert dat het model kan en moet worden aangepast om te voldoen aan de behoeften van subpopulaties, waaronder LGBTQ+-jongeren en raciale minderheden. In sommige landen moet in het programmaontwerp en de dienstverlening rekening worden gehouden met de ervaringen van nieuwkomers (immigranten en vluchtelingen), niet alleen vanwege de culturele verschillen en de ervaring met racisme en discriminatie, maar ook omdat wetten (en rechten) anders kunnen worden toegepast.

In Canada vormen oorspronkelijke bewoners ongeveer 30% van de dakloze jongerenpopulatie. Er zijn enkele voorbeelden die erop wijzen dat door de oorspronkelijke bevolking geleide benaderingen van Housing First Jongeren effectief zijn in het begeleiden van jongeren, en hen helpen opnieuw contact te leggen met hun cultuur en gemeenschappen. We kunnen ook veel leren van gebruiken van de oorspronkelijke bewoners die van toepassing kunnen en moeten zijn op het begeleiden van alle jongeren bij de overgang naar volwassenheid op een veilige en gestructureerde manier.

HOUSING FIRST JONGEREN IS NIET DE ENIGE OPLOSSING VOOR DAKLOOSHEID, MAAR WEL EEN BELANGRIJKE

Housing First Jongeren belooft niet de enige aanpak van dakloosheid onder jongeren te zijn en pretendeert dat ook niet. Het kan en moet echter een belangrijke interventie worden die andere preventieve en vroegtijdige interventiestrategieën, kortdurende noodhulp, enzovoort ondersteunt en erdoor wordt ondersteund. Onder de bredere paraplu van strategieën om een einde te maken aan dakloosheid van jongeren, neemt Housing First Jongeren een belangrijke plaats in.

BRONNEN

- The Change Collective (2017). *Working with Vulnerable Youth to Enhance their Natural Supports: A Practice Framework*. Calgary: United Way of Calgary.
- Dworsky, A. en Courtney, M. E. (2009). Homelessness and the transition from foster care to adulthood. *Child Welfare*, 88(4), 23-56.
- Elliott, D. E., Bjelajac, P., Fallot, R. D., Markoff, L. S. en Reed, B. G. (2005). Trauma-informed or trauma-denied: principles and implementation of trauma-informed services for women. *Journal of Community Psychology*, 33(4), 461-477.
- Fallot, R. D. en Harris, M. (2005). Integrated trauma services teams for women survivors with alcohol and other drug problems and co-occurring mental disorders. *Alcoholism Treatment Quarterly*, 22(3-4), 181-199.
- Gaetz, S. en O'Grady, B. (2002). Making money: Exploring the economy of young homeless workers. *Work, Employment and Society*, 16(3), 433-456.
- Gaetz, S. (2004). Safe streets for whom? Homeless youth, social exclusion, and criminal victimization. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 46(4), 423-456.
- Gaetz, S. en O'Grady, B. (2013). Why don't you just get a job? Homeless youth, social exclusion and employment training. *Youth homelessness in Canada: Implications for policy and practice* (243-268). Toronto: Canadian Observatory on Homelessness Press.
- Gaetz, S., O'Grady, B. en Buccieri, K. (2010). *Surviving crime and violence: Street youth and victimization in Toronto*. Toronto: Justice for Children and Youth en The Canadian Observatory on Homelessness Press.
- Gaetz, S. en Scott, F. (2012). *Live Learn and Grow: Supporting Transitions to Adulthood for Homeless Youth – A Framework for the Foyer in Canada*. Toronto: The Canadian Observatory on Homelessness Press.
- Gaetz, S. (2013). A Framework for Housing First. In S. Gaetz, F. Scott en T. Gulliver (Eds.), *Housing First in Canada: Supporting communities to end homelessness*. Toronto: Canadian Observatory on Homelessness Press.
- Gaetz, S. en Gulliver, T. (2013). Conclusion – Lessons Learned. In S. Gaetz, F. Scott en T. Gulliver (Eds.), *Housing First in Canada: Supporting Communities to End Homelessness*. Toronto: Canadian Observatory on Homelessness Press.
- Gaetz, S. (2014). *A Safe and Decent Place to Live: Towards a Housing First Framework for Youth*. Toronto: Canadian Observatory on Homelessness Press.

- Gaetz, S., O'Grady, B., Kidd, S. en Schwan, K. (2016). *Without a Home: The National Youth Homelessness Survey*. Toronto: Canadian Observatory on Homelessness Press.
- Goering, P., Velhuizen, S., Watson, A., Adair, C., Kopp, B., Latimer, E. en Ly, A. (2012). *At Home/Chez Soi Interim Report*. Ottawa: Mental Health Commission of Canada.
- Hodges, S., Ferreira, K., Israel, N. en Mazza, J. (2006). Strategies of system of care implementation: Making change in complex systems. *Tampa: Department of Child and Family Studies, Louis de la Part Florida Mental Health Institute, University of South Florida*.
- Karabanow, J. en Naylor, T. (2013). Pathways Towards Stability: Young people's transitions off of the streets. In S. Gaetz, B. O'Grady, K. Buccieri, J. Karabanow en A. Marsolais (Eds.), *Youth homelessness in Canada: Implications for policy and practice*, (pp. 53-74). Toronto: Canadian Observatory on Homelessness Press.
- Kirst, M., Aery, A., Matheson, F. I. en Stergiopoulos, V. (2016). Provider and consumer perceptions of trauma informed practices and services for substance use and mental health problems. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 15(3), 514-528.
- Kozloff, N., Adair, C. E., Lazgare, L. I. P., Poremski, D., Cheung, A. H., Sandu, R. en Stergiopoulos, V. (2016). "Housing first" for homeless youth with mental illness. *Pediatrics*.
- Milburn, N. G., Rice, E., Rotheram-Borus, M. J., Mallett, S., Rosenthal, D., Batterham, P., May, S.J., Witkin, A. en Duan, N. (2009). Adolescents exiting homelessness over two years: The risk amplification and abatement model. *Journal of research on adolescence*, 19(4), 762-785.
- Milaney, K. (2011). The 6 dimensions of promising practice for case managed supports to end homelessness, part 1: contextualizing case management for ending homelessness. *Professional case management*, 16(6), 281-287.
- Milaney, K. (2012). The 6 Dimensions of Promising Practice for Case Managed Supports to End Homelessness: Part 2: The 6 Dimensions of Quality. *Professional case management*, 17(1), 4-12.
- Murphy, L. T. (2016). Labour and Sex Trafficking Among Homeless Youth. *A Ten City Study (Executive Summary)*. New Orleans: Loyola University.
- Nichols, N. (2013). Nobody "Signs Out of Care." Exploring the Institutional Links Between Child Protection Services & Homelessness. In S. Gaetz, B. O'Grady, K. Buccieri, J. Karabanow en A. Marsolais (Eds.), *Youth homelessness in Canada: Implications for policy and practice*, (pp. 75-93). Toronto: Canadian Observatory on Homelessness Press.
- Nichols, N., Schwan, K., Gaetz, S., Redman, M., French, D., Kidd, S. en O'Grady, B. (2017). *Child Welfare and Youth Homelessness in Canada: A Proposal for Action*. Toronto: Canadian Observatory on Homelessness Press.
- Rew, L., Taylor-Seehafer, M., Thomas, N. Y. en Yockey, R. D. (2001). Correlates of resilience in homeless adolescents. *Journal of Nursing Scholarship*, 33(1), 33-40.
- Saewyc, E., Drozda, C., Rivers, R., MacKay, L. en Peled, M. (2013). Which comes first: Sexual exploitation or other risk exposures among street-involved youth? In S. Gaetz, B. O'Grady, K. Buccieri, J. Karabanow & A. Marsolais (Eds.), *Youth homelessness in Canada: Implications for policy and practice* (pp. 147- 160). Toronto: Canadian Observatory on Homelessness Press.

- Turner, A. (2015): Performance Management in a Housing First Context: *A Guide for Community Entities*. Toronto: Canadian Observatory on Homelessness Press.
- Turner Research & Strategy. (2016). *Haven's Way Evaluation Report*. Calgary: Boys and Girls Clubs of Calgary.
- Tyler, K. A. en Bersani, B. E. (2008). A longitudinal study of early adolescent precursors to running away. *The Journal of Early Adolescence*, 28(2), 230-251.
- van den Bree, M. B., Shelton, K., Bonner, A., Moss, S., Thomas, H. en Taylor, P. J. (2009). A longitudinal population-based study of factors in adolescence predicting homelessness in young adulthood. *Journal of Adolescent Health*, 45(6), 571-578.

